అధ్యాయం-2

సామాజిక భద్రతా పింఛను పథకాల అమలుపై ఆడిట్ సమీక్ష

పంచాయతీ రాజ్, గ్రామీణాభివృద్ధి శాఖ

2.1 పరిచయం

సమాజంలోని బలహీనవర్గాలకు, విశేషించి దారిద్య్రరేఖకు దిగువన ఉన్న పేదవారికి (బీపీఎల్) సాంఘిక భద్రత కల్పించే ఉద్దేశంతో భారత ప్రభుత్వం 'జాతీయ సాంఘిక సహాయ కార్యక్రమం' పేరుతో కేంద్ర సౌజన్య పథకాన్నొకదానిని 1995 ఆగస్టులో ప్రవేశ పెట్టింది. కేంద్ర ప్రభుత్వం చేపట్టిన ప్రధానమైన సంక్షేమ పథకాలలో ఇది కూడా ఒకటి. జాతీయ వృద్ధాప్య పింఛను పథకం, జాతీయ కుటుంబ ప్రయోజన పథకం, జాతీయ వితంతు పింఛను పథకం, జాతీయ వికలాంగుల పింఛను పథకం, అన్నపూర్ణ పథకం ఇందులో భాగంగా ఉన్నాయి.

జాతీయ సాంఘిక సహాయ కార్యక్రమాన్ని 2002-03 నుంచి రాష్ట్ర ప్రణాళికకు బదిలీచేసి, దానిని అమలు చేయటం కోసం భారత ప్రభుత్వం నిధులను రాష్ట్రాలకు అదనపు ఆర్థిక సాయం రూపంలో అందచేస్తున్నది. లబ్ధిదారులను గుర్తించి, పింఛన్లు మంజూరుచేసి, చెల్లింపులుచేసే బాధ్యత రాష్ట్ర ప్రభుత్వాలకు అప్పగించారు. నెలవారీ వృద్ధాప్య పింఛను 2006 ఏప్రిల్ ఒకటిన ₹75 నుంచి ₹200 కు పెంచటం, 2009 ఫిబ్రవరి నుంచి వితంతువులకూ, వికలాంగులకూ నెలకు ₹200 చొప్పున పింఛను ఇచ్చే పథకాలను కొత్తగా ప్రవేశపెట్టటం వలన జాతీయ సాంఘిక సహాయ కార్యక్రమం సామాజిక భద్రతా పథకాలలో అత్యంత ప్రాధాన్యతను సంతరించుకుంది.

2.1.1 ఆంధ్రప్రదేశ్‌లో పింఛను పథకాల స్థూల పరిశీలన

రాష్ట్రంలో అమలుజరుగుతున్న పింఛను పథకాలన్నింటినీ రాష్ట్ర ప్రభుత్వం 2006 ఏప్రిల్ నెలలో ఒకే గొడుగు కిందికి తెచ్చింది. పింఛన్ల మంజూరు, చెల్లింపులలో ఏకరూపత సాధించే ఉద్దేశంతో వీటన్నింటినీ ఈ విధంగా పంచాయతీరాజ్ - గ్రామీణాభివృద్ధి శాఖ పరిధిలోకి తీసుకొచ్చింది. నిధులను విడుదలచేసి, పథకాలను పర్యవేక్షించే బాధ్యతను గ్రామీణ పేదరిక నిర్మూలనా సంస్థ[1] (సెర్ప్)కు అప్పగించారు (ఇది పంచాయతీరాజ్ - గ్రామీణాభివృద్ధి శాఖ అనుబంధ సంస్థ). ఈ క్రమంలోనే, రాష్ట్ర ప్రభుత్వం గ్రామీణ, ఆదర్శ పట్టణ ప్రాంతాలలో సమీకృత నవీన అభివృద్ధి (ఇందిరమ్మ) అనే కార్యక్రమాన్నీ ఆరంభించింది. గ్రామాలలోనూ, పట్టణాలలోనూ ప్రాథమిక మౌలిక వసతులను పరిపూర్ణంగా సమకూర్చటం ఈ పథకం లక్ష్యం (**పరిపూర్ణంగా** అంటే అర్హత కలిగిన ఏ ఒక్కవ్యక్తి లేదా ప్రాంతం ఈ కార్యక్రమ పరిధిలోకి రాకుండా మిగలకూడదు). సామాజిక భద్రతా పింఛన్లు ఇందిరమ్మ కార్యక్రమంలో అతి కీలకమైనవి.

రాష్ట్రంలో అమలవుతున్న పింఛను పథకాలు, వాటి అర్హత ప్రమాణాలు, పింఛను రేట్లు ఈ కింది విధంగా ఉన్నాయి.

పింఛను వర్గం	అర్హత		నెలవారీ చెల్లింపు (₹)
	2011 మార్చి వరకు	2011 ఏప్రిల్ నుండి	
కేంద్ర ప్రభుత్వం			
జాతీయ వృద్ధాప్య పింఛన్లు	65 సంవత్సరాలు, ఆపైన	60-79 సంవత్సరాలు	200
		80 సంవత్సరాలు, ఆపైన	500
వితంతు పింఛన్లు	40-64 సంవత్సరాలు	40-59 సంవత్సరాలు	200
వికలాంగుల పింఛన్లు	18-64 సంవత్సరాలు (వైకల్యం 40 శాతం పైన)	18-59 సంవత్సరాలు (వైకల్యం 40 శాతం పైన)	200
ఆంధ్రప్రదేశ్ ప్రభుత్వం			
వృద్ధాప్య పింఛన్లు	65 సంవత్సరాలు, ఆపైన		200
వితంతు పింఛన్లు	వయోపరిమితి లేదు		200

[1] రాష్ట్రంలోని గ్రామీణ పేదలను సామాజికంగా సంఘటితంచేసి, వారి జీవనోపాధి మెరుగుపరచటం ద్వారా పేదరికాన్ని రూపుమాపే దిశగా ఏర్పాటు చేసిన సెర్ప్ అనే స్వతంత్ర స్వయంపాలక సంస్థ పబ్లిక్ సొసైటీస్ చట్టం కింద నమోదయ్యింది

పింఛను వర్గం	అర్హత		నెలవారీ చెల్లింపు (₹)
	2011 మార్చి వరకు	2011 ఏప్రిల్ నుండి	
వికలాంగుల పింఛన్లు	వయోపరిమితి లేదు (వైకల్యం 40 శాతం పైన)		500
నేత కార్మికుల పింఛన్లు	కనీస వయసు : 50 సంవత్సరాలు నేత కార్మిక సంఘం వారై ఉండాలి, నేత పనితో సంబంధం ఉండాలి		200
గీత కార్మికుల పింఛన్లు	కనీస వయసు : 50 సంవత్సరాలు గీత కార్మిక సహకార సంఘం సభ్యులు/కల్లుగీత పథకంలో పనిచేసేవారు		200
ఎయిడ్స్ రోగుల పింఛన్లు	65 సంవత్సరాల లోపు		200
డా. వైఎస్ఆర్ అభయ హస్తం[2]	18-50 సంవత్సరాలు స్వయం సహాయక బృందంలో కనీసం ఒక సంవత్సరం క్రియాశీల సభ్యులై ఉండాలి		500

ఉమ్మడి అర్హతా ప్రమాణాలు :

లబ్ధిదారులు

- బీపీఎల్ కుటుంబానికి చెందినవారై ఉండాలి
- ఆ జిల్లాలో స్థానికంగా ఉండేవారు కావాలి
- ఇతర ఏ పింఛను పథకం కిందా ప్రయోజనం పొంది ఉండరాదు

సెర్ప్ రికార్డుల ప్రకారం, 2013 మార్చి నాటికి వివిధ కేంద్ర, రాష్ట్ర పథకాల కింద సుమారు 72.36 లక్షల[3] మంది లబ్ధి పొందుతున్నారు.

2.2 వ్యవస్థాగత నిర్మాణం

రాష్ట్రంలో సామాజిక భద్రతా పింఛనులన్నీ పంచాయతీ రాజ్ - గ్రామీణాభివృద్ధి శాఖ అమలు చేస్తున్నది. ఈ శాఖ ముఖ్య కార్యదర్శి పింఛను పథకాల అమలుకు బాధ్యత వహిస్తారు. గ్రామీణాభివృద్ధి శాఖ కమీషనరు, ముఖ్య కార్యనిర్వహణాధికారి, సెర్ప్ డైరెక్టర్, స్వయం సహాయక సమూహాలు, ఇంకా ఇతర సిబ్బందీ ఆయనకు సాయపడతారు. ఇక సెర్ప్ సంస్థలో డైరెక్టర్ (ఎస్‌హెచ్‌జీ) నేతృత్వంలోని ఎస్ఎస్‌పీ సెల్ ఈ పథకాల అమలును చూసుకొంటుంది.

2.3 ఆడిట్ విధివిధానాలు

2.3.1 ఆడిట్ లక్ష్యాలు

సామాజిక భద్రతా పింఛను పథకాల అమలు తీరులో ఈ దిగువ విషయాలను నిర్ధారించుకొనేందుకు ఆడిట్ పరిశీలన నిర్వహించటం జరిగింది :

- ప్రతి పథకంలోనూ లక్షిత లబ్ధిదారులను గుర్తించేందుకు అనువైన వ్యవస్థ రూపుదిద్దుకొని, అది కార్యసాధకంగా పని చేస్తున్నదా;
- పథకం నిధులను ఇతర అవసరాలకు మళ్ళించకుండా పింఛనుదారులకోసం సక్రమంగా వినియోగిస్తున్నారా;

---

[2] డా. వైఎస్ఆర్ అభయహస్తం పథకాన్ని 2009 నవంబరులో ప్రవేశపెట్టి, 2011 సెప్టెంబరులో సామాజిక భద్రతా పింఛను పథకాలలో విలీనం చేశారు.

[3] (i) కేంద్ర ప్రభుత్వానివి : వృద్ధాప్య పింఛన్లు: 11.36 లక్షలు; వితంతు పింఛన్లు : 4.21 లక్షలు; వికలాంగుల పింఛన్లు : 0.42 లక్ష; (ii) రాష్ట్ర ప్రభుత్వానివి : వృద్ధాప్య పింఛన్లు : 31.53 లక్షలు; నేత కార్మిక పింఛన్లు : 1.45 లక్షలు; వితంతు పింఛన్లు : 13.57 లక్షలు; వికలాంగుల పింఛన్లు : 8.42 లక్షలు; గీత కార్మికుల పింఛన్లు : 1 లక్ష; ఎయిడ్స్ రోగుల పింఛన్లు : 0.40 లక్ష

- ఇటువంటి లావాదేవీలలో స్వతస్సిద్ధంగా ఇమిడిఉండే హానికర పరిస్థితుల పట్ల ప్రభుత్వ శాఖ అప్రమత్తంగా వ్యవహరిస్తూ, తగు అంతర్గత నియంత్రణావ్యవస్థను పాదుకొల్పి, కొనసాగిస్తున్నదా;
- ప్రభుత్వ శాఖ, సెర్ప్ సంస్థ ఈ పథకాల అమలును పర్యవేక్షిస్తూ, పింఛనుదారులకు తగిన ఊతమిచ్చి, కార్యకలాపాలను క్రమంతప్పకుండా పర్యవేక్షణ చేసి, అవసరమైన చోట దిద్దుబాటు చర్యలు చేపడుతున్నదా;
- సమస్యల పరిష్కారానికి అనువైన యంత్రాంగం ఉందా; అది కట్టుదిట్టంగా పని చేస్తున్నదా.

2.3.2 ఆడిట్ ప్రామాణికంగా తీసుకున్న అంశాలు

ఆడిట్ గమనించిన అంశాలను ఈ దిగువ పేర్కొన్న వాటిని ప్రామాణికంగా తీసుకుని తులనాత్మక పరిశీలన చేయటం జరిగింది :

- పథకం మార్గదర్శకాలు, కేంద్ర - రాష్ట్ర ప్రభుత్వాలు జారీ చేసిన పలు ఉత్తర్వులు;
- రాష్ట్ర వార్షిక ప్రణాళిక, బడ్జెట్, ఇంకా పంచాయతీరాజ్ - గ్రామీణాభివృద్ధి శాఖ రూపొందించిన ఫలితాల బడ్జెట్;
- ఆంధ్రప్రదేశ్ ఆర్థిక నియమావళి.

2.3.3 ఆడిట్ పరిధి, విధివిధానాలు

సామాజిక భద్రతా పింఛను పథకాల[4] అమలుపై ఆడిట్ పరిశీలన 2012 మే నెల నుంచి 2013 ఫిబ్రవరి వరకు నిర్వహించి, ఇందులో జాతీయ సామాజిక సహాయ కార్యక్రమం (కేంద్ర ప్రభుత్వం), వయోవృద్ధులకు, వితంతువులకు, వికలాంగులకు, గీత కార్మికులకు, ఎయిడ్స్ రోగులకు ఇస్తున్న ఇందిరమ్మ పింఛనుల (రాష్ట్ర పథకాలు) మంజూరు, చెల్లింపులకు సంబంధించి 2008-13 సంవత్సరాలలోని లావాదేవీలను తనిఖీ చేయటం జరిగింది.

పంచాయతీ రాజ్ - గ్రామీణాభివృద్ధి శాఖ ముఖ్య కార్యదర్శి, సెర్ప్ అదనపు కార్యనిర్వహణాధికారితో 2012 జూన్ నెలలో సమీక్షారంభ సమావేశం నిర్వహించి ఆడిట్ లక్ష్యాలు, విధివిధానాలు, పరిధి, ప్రామాణికంగా తీసుకున్న అంశాలు, ఆడిట్‌కు ఎంపిక చేసుకున్న నమూనా వంటివి వారికి వివరించి, ఖరారు చేసుకోవడం జరిగింది. ఆడిట్ ప్రక్రియలో భాగంగా ఈ పథకాలకు సంబంధించిన రికార్డులను, దస్త్రాలను సచివాలయం, కమీషనర్ కార్యాలయం, సెర్ప్, ఇంకా ఎంపిక చేసిన జిల్లా గ్రామీణాభివృద్ధి సంస్థలు, మండల పరిషత్ కార్యాలయాలు, మున్సిపల్ కార్యాలయాలు, గ్రామపంచాయతీ, వార్డు కార్యాలయాలలో పరిశీలించటం జరిగింది. సమీక్షానంతర సమావేశం 2013 నవంబరులో నిర్వహించి, ఆడిట్ గమనించిన విషయాలను పంచాయతీ రాజ్ - గ్రామీణాభివృద్ధి శాఖ ముఖ్య కార్యదర్శి, సెర్ప్ కార్యనిర్వహణాధికారితో చర్చించి, ఆ మీదట ప్రభుత్వం వ్యక్తీకరించిన అభిప్రాయాలనూ, సమాధానాలనూ ఈ నివేదికలో తగు రీతిన పొందుపరచటం జరిగింది.

---

[4] స్వయం సహాయ సమూహాలకు వర్తించే డా. వైఎస్ఆర్ అభయ హస్తం పథకం ఇతర పింఛను పథకాలకు భిన్నమైనది కావటం వలన దానిని ఈ సమీక్షలో స్పృశించలేదు. ఈ పథకం కింద లబ్ధిదారులనుండీ, ప్రభుత్వం నుండీ సమాన మొత్తాలను గ్రహించి వాటిని జీవిత బీమా సంస్థకు బదిలీ చేస్తారు. ఆ విధంగా లబ్ధిదారునికి 60 సంవత్సరాల వయసు వచ్చే వరకూ జమ చేసిన మొత్తాన్ని అతనికి 60 సంవత్సరాల వయసు వచ్చినంతనే నెలవారీ పింఛనుగా చెల్లిస్తారు. అంగవైకల్యం, మరణ బీమా, ఇంకా మహిళలకైతే పిల్లల స్కాలర్‌షిప్పులు కూడా ఈ పథకంలో ఉన్నాయి

2.3.3.1 నమూనా పరిమాణం

పింఛను పథకాల అమలుమీద రంగారెడ్డి జిల్లాలో 2012 మే నెలలో పూర్వాధ్యయనం (పైలట్ స్టడీ) చేపట్టటం జరిగింది. అటుతర్వాత ఆయా జిల్లాల బడ్జెట్ కేటాయింపులు, వెనుకబాటుతనం ప్రాతిపదికన రాష్ట్రంలోని మూడు ప్రాంతాలనుంచి (కోస్తాంధ్ర[5], తెలంగాణ[6], రాయలసీమ[7]) రెండేసి జిల్లాల చొప్పున ఎంపిక చేసుకొని ఆడిట్ పరిశీలన చేపట్టటం జరిగింది. దీంతోపాటు విశాఖపట్నం జిల్లా పాడేరు సమీకృత గిరిజనాభివృద్ధి సంస్థ పరిధిలో క్షేత్ర స్థాయి అధ్యయనం కూడా ఆడిట్ నిర్వహించింది. ప్రతి జిల్లాలో 25 శాతం మండలాలనూ, పట్టణ స్థానిక సంస్థలను పింఛనుదారుల సంఖ్య ఆధారంగా ఎంపిక చేసుకోవటం జరిగింది. ఆ విధంగా, నమూనా తనిఖీ కోసం ఎంచుకున్న ఎనిమిది జిల్లాలలోని 425 యూనిట్లకుగాను 103 యూనిట్లను (***అనుబంధం-2.1***) క్షేత్ర స్థాయి అధ్యయనం కోసం ఆడిట్ ఎంపిక చేసింది. అంతేకాకుండా, పంచాయతీరాజ్ - గ్రామీణాభివృద్ధి శాఖ రూపొందించిన డేటాబేస్‌ని కూడా విశ్లేషించి, అక్కడ గమనించిన విషయాలను క్షేత్ర స్థాయి రికార్డులతో సరిపోల్చుకోవడం జరిగింది.

ఇదేకాక, పింఛను కోసం ఆయా యూనిట్లకు వచ్చిన లబ్ధిదారులలో 6,572 మందిని యాదృచ్ఛిక నమూనా విధానంలో ఎంపిక చేసి, వారిని ఆడిట్ అధికారులు స్వయంగా సంప్రదించి, లబ్ధిదారుల గుర్తింపు, పింఛను మంజూరు, చెల్లింపు ప్రక్రియల విషయంలో వారి అభిప్రాయాలను అడిగి తెలుసుకున్నారు (క్యాటగిరీలవారీ, జిల్లాలవారీ వివరాలు ***అనుబంధం-2.2***లో ఉన్నాయి). ప్రభుత్వ శాఖ, సెర్ప్ అధికారులతో వివిధ స్థాయిలలో చర్చలుకూడా చేపట్టారు.

ఆడిట్ గమనించిన విషయాలు ఈ దిగువ పేరాలలో వివరించడమైనది.

2.4 ఆర్థిక నిర్వహణ, వాస్తవ పురోగతి

రాష్ట్రంలో సామాజిక భద్రతా పింఛను పథకాలను అమలుచేసేందుకు సెర్ప్ ఒక నోడల్ ఏజన్సీగా పని చేస్తున్నది. గ్రామీణాభివృద్ధి శాఖ కమీషనర్ ప్రధాన నియంత్రణాధికారిగా వ్యవహరిస్తూ, ప్రభుత్వం నుంచి నిధులను డ్రా చేసి సెర్ప్‌కు పంపితే, సెర్ప్ వాటిని లబ్ధిదారులకు పంపిణీ చేసేందుకు వీలుగా బ్యాంకులకూ, పింఛను చెల్లింపు అధికారులకూ అందచేస్తుంది.

ఇందుకోసం 2008-13 మధ్య అయిదు సంవత్సరాలలో చేసిన బడ్జెట్ కేటాయింపులు, అయిన వ్యయాల వివరాలు సంవత్సరాలవారీగా ఈ కింది విధంగా ఉన్నాయి.

పట్టిక - 2.1 : సంవత్సరాలవారీ కేటాయింపులు, వ్యయం

(₹ కోట్లలో)

సంవత్సరం	కేంద్రం ఇచ్చినది	కేంద్రం ఇచ్చినదానితో కలిపి రాష్ట్ర కేటాయింపు	వ్యయం	వినియోగం కాని మొత్తం
2008-09	157.16	1609.90	1603.00	6.90
2009-10	309.07	2036.62	1875.07	161.55
2010-11	331.13	1931.97	1910.72	21.25
2011-12	331.13	1950.84	1950.24	0.60
2012-13	637.70	2188.23	2188.23	0
మొత్తం	**1766.19**	**9717.56**	**9527.26**	

మూలం : ఆయా సంవత్సరాల వినిమయ పద్దులు, సెర్ప్ ఇచ్చిన సమాచారం

[5] ఎస్‌పీఎస్ నెల్లూరు, శ్రీకాకుళం
[6] మహబూబ్‌నగర్, నల్గొండ
[7] అనంతపురం, చిత్తూరు

రాష్ట్ర ప్రభుత్వం అమలు చేస్తున్న పింఛను పథకాలలో లబ్ధిదారులు ఎక్కువభాగం ఇందిరమ్మ వృద్ధాప్య పింఛన్లు, వితంతు పింఛనులలో (65 శాతం) ఉండగా, జాతీయ వృద్ధాప్య పింఛనులలో (22 శాతం), వికలాంగుల పింఛనులలో (12 శాతం) ఉన్నారు. వివిధ పథకాల కింద లబ్ధి పొందుతున్న పింఛనుదారుల వివరాలు సంవత్సరాలవారీగా ఈ కింది చార్టులో ఉన్నాయి.

చార్టు 2.1 : వివిధ పథకాల లబ్ధిదారుల వివరాలు సంవత్సరాలవారీగా

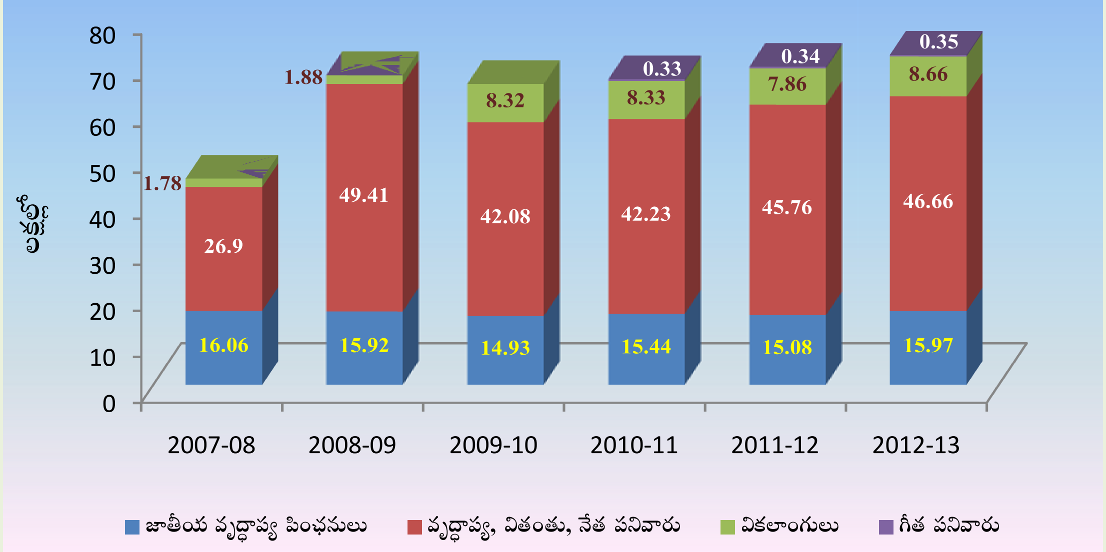

మూలం : గ్రామీణాభివృద్ధి శాఖ రూపొందించిన ఫలితాల బడ్జెట్

గమనిక : 2012-13 సంవత్సరపు పింఛనుదారుల లెక్క 2013 జనవరి వరకు మాత్రమే

ఆయా పథకాలను అమలు చేయటంలో ఆర్థికపరమైన, వాస్తవిక పురోగతి ఈ కింది విధంగా ఉన్నది :

- 2007-08 సంవత్సరంతో పోలిస్తే 2008-09 లో బడ్జెట్ కేటాయింపు 80 శాతం, ఖర్చు 93 శాతం పెరగగా పింఛనుదారుల సంఖ్య ఒక్కసారిగా పెరిగిపోయింది (వృద్ధాప్య, వితంతు పింఛన్లు 84 శాతం పెరగటంతో మొత్తంమీద 23 లక్షలు). వికలాంగుల పింఛన్లు 2008-09 తో పోలిస్తే 2009-10 లో 342 శాతం పెరిగాయి. ప్రభుత్వం దీనిని ధృవీకరిస్తూ, 2006 ఏప్రిల్ నెలలో ఇందిరమ్మ పథకాన్ని ప్రవేశపెట్టడం, ఇంకా 2011 లో 'రచ్చబండ' పేరుతో బహిరంగ కార్యక్రమాలు నిర్వహించి గ్రామ స్థాయిలో పంచాయతీ కార్యదర్శులు, మండల స్థాయిలో ఎమ్‌పీడీఓలు దరఖాస్తులను నేరుగా తీసుకోవటం వలన పింఛనుదారుల సంఖ్య 52.83 లక్షలు పెరిగిందని బదులిచ్చింది (2013 ఆగస్టు). వికలాంగుల నెలవారీ పింఛను మొత్తం పెరగటం వలన (నెలకు ₹500) అంతవరకూ వృద్ధాప్య, వితంతు పింఛన్లు పొందుతున్నవారు ఈ పింఛను వర్గంలోకి మారటంతో వికలాంగుల పింఛను లబ్ధిదారుల సంఖ్య పెరిగిందని ప్రభుత్వం తెలిపింది. ఈ విషయాన్ని సమీక్షానంతర సమావేశంలో ప్రభుత్వ ముఖ్య కార్యదర్శి కూడా అంగీకరించారు.

- ప్రభుత్వం బడ్జెట్‌ను స్తంభింపచేయటంవలన నిధులు విడుదలకాక 2009-11 సంవత్సరాలలో ₹182.80 కోట్ల మిగులు ఏర్పడిందని గ్రామీణాభివృద్ధి శాఖ కమీషనరు తెలిపారు (2013 జూన్). లబ్ధిదారుల ఎంపిక పూర్తికానందువలన ఈ రెండు సంవత్సరాలలో ఎయిడ్స్ రోగుల పింఛన్లు ₹19.20 కోట్లు మిగిలిపోయాయని కూడా తెలిపారు.

- 2011-12, 2012-13 సంవత్సరాలలో వ్యయం బడ్జెట్ కేటాయింపులమేరకే జరిగింది. అధిక వ్యయంగానీ, నిధులు మిగిలిపోవటంగానీ జరగలేదు. గ్రామీణాభివృద్ధి శాఖ కమీషనరు మొత్తం బడ్జెట్ కేటాయింపును నెలవారీగా డ్రా చేసి ఆ నెలలో వాస్తవంగా చేసిన చెల్లింపులతో సంబంధం లేకుండా ఆ మొత్తాన్ని ఖర్చుగా చూపటం వలన ఈ విధంగా జరిగింది. సామాజిక భద్రతా పింఛన్లను 2011 జూలై నుంచి 'గ్రీన్ ఛానల్'గా పరిగణించే సేవల వర్గంలోకి తీసుకురావటం, ఆ విధానం ప్రకారం వినియోగంతో నిమిత్తం లేకుండా సంవత్సరానికి సరిపడా నిధులను విడుదల చేయటమే ఇందుకు కారణం. జరిగిన చెల్లింపులకు సంబంధించిన బిల్లులను ఎంతకాలానికొకసారి సమర్పించవలసిందీ స్పష్టం చేస్తూ ఆర్థిక శాఖ 2011 జూలై నెలలో ఆదేశాలు జారీ చేసింది. ఏవిధమైన ఆటంకాలు లేకుండా పింఛను పథకాలు సజావుగా అమలు జరిగే విధంగా సంబంధిత శాఖలను బాధ్యులను చేసింది.

  అయితే, స్టేట్ నోడల్ అకౌంట్‌ను నిర్వహించటంలోనూ, బ్యాంకులకు నిధులను ఎలక్ట్రానిక్ పద్ధతిలో బదిలీ చేసి, మిగులు నిధులను సెర్ప్ అట్టిపెట్టుకొనే విషయంలోనూ నియంత్రణ కోసం ప్రభుత్వం తగు యంత్రాంగాన్ని రూపొందించలేదని ఆడిట్ గమనించింది. అంతేకాక, సెర్ప్ దగ్గర మిగిలి పోయిన మొత్తాలను రికన్సయిల్ చేసుకునేందుకు అవసరమైన విధానమేదీ గ్రామీణాభివృద్ధి శాఖ రూపొందించలేదు. ఈ పరిస్థితులలో, పింఛను చెల్లింపుల కోసం గ్రామీణాభివృద్ధి శాఖ నిధులను డ్రా చేసి, చెల్లింపులు చేయకనే ఆ మొత్తాన్ని ఖర్చుగా చూపించటం వలన నిధులు ప్రభుత్వ పద్దులకు ఆవల ఉండటానికీ, రికన్సీలియేషన్ కూడా జరగక పోవటానికీ ఇది దారి తీస్తోంది (2013 మార్చి నాటికి ₹153.29 కోట్లు). అంతేకాకుండా, స్టేట్ నోడల్ అకౌంట్‌కూ, భాగస్వామ్య బ్యాంకులకు మధ్యన కూడా రికన్సీలియేషన్ జరగటం లేదు.

- తన కార్యకలాపాలకు సంబంధించి సెర్ప్ నగదుపుస్తకం వంటి రికార్డులేవీ రాయటంలేదనీ, తన లావాదేవీలన్నింటికీ బ్యాంకులనుంచి వచ్చిన నివేదికలనే ప్రామాణికంగా పరిగణిస్తున్నదనీ ఆడిట్ పరిశీలనలో తేలింది. నమూనా తనిఖీ జరిపిన 103 యూనిట్లకుగానూ మరో ఆరు[8] యూనిట్లలో నగదుపుస్తకం రాయటం లేదు.

- నమూనా తనిఖీ చేపట్టిన 103 యూనిట్లలో మరికొన్ని నియంత్రణాలోపాలు కూడా వెలుగు చూశాయి. వాటిలో కొన్ని ఈ దిగువ ఉదహరించడమైనది :

  ⇒ మొత్తం 103 యూనిట్లలో 84 చోట్ల (82 శాతం) రాబడులను నగదు పుస్తకాలలో రాయటం లేదు;

  ⇒ 86 యూనిట్లలో (83 శాతం) నగదు పుస్తకంలోని అంకెలను బ్యాంకు పద్దులతో రికన్సయిల్ చేయటం లేదు;

  ⇒ వినియోగ ధృవపత్రాలను పంపించటంలో 21 యూనిట్లలో (20 శాతం) జాప్యం జరుగుతోంది.

ఈ సమస్యలను చక్కబెట్టేందుకు తగిన నియంత్రణలను ఏర్పరచగలమని ప్రభుత్వం బదులిచ్చింది (2013 ఆగస్టు). సెర్ప్, ఇంకా ఇతర యూనిట్లలో నగదు పుస్తకాలు లేకపోవటం తీవ్రమైన లోపమేనని అంగీకరిస్తూ, నిధుల గమనాన్ని పర్యవేక్షించటం, ఆధార్ కార్డులతో అనుసంధానం చేయటం ద్వారా బలహీనతలను అధిగమించ గలమని సమీక్షానంతర సమావేశంలో హామీ ఇచ్చింది.

[8] మల్కాజిగిరి, ధర్మవరం మున్సిపాలిటీలు, దుత్తలూరు, కట్టంగూరు, మేళ్ళ చెరువు, వలిగొండ మండలాలు

2.5 కార్యక్రమం అమలు

2.5.1 లబ్ధిదారుల గుర్తింపు

నిర్వహణ మార్గదర్శకాల ప్రకారం[9], అర్హత కలిగిన పింఛనుదారులను గ్రామ సభలలోనూ, వార్డు సభలలోనూ ఎంపికచేయాలి. (మంజూరు చేయటంలోని దశలు, గ్రామ సభలు - వార్డు సభలలో సంబంధిత అధికారుల వివరాలు ***అనుబంధం-2.3***లో చూడవచ్చును). ఈ విషయమై 103 యూనిట్‌లలో రికార్డులను పరిశీలించి, లబ్ధిదారులను కూడా విచారించిన మీదట నమూనా తనిఖీ చేసిన 22 యూనిట్లలో పింఛనుదారుల గుర్తింపు ప్రక్రియ చేపట్టలేదని తెలిసింది. పింఛను దరఖాస్తులను పరిశీలించి, అర్హతను నిర్ణయించవలసిన అధికారులు[10] అందుకు అవసరమైన విధానాలు అనుసరించలేదనీ, రేషన్ కార్డులు, వయసు ధృవీకరణ, వితంతు పింఛనుల విషయంలోనైతే భర్త మరణ ధృవపత్రం వంటివి సరిచూడలేదనీ తెలిసింది. పింఛను దరఖాస్తుల మాన్యతను ఐదంచెలలో సవిస్తరంగా నిగ్గుతేల్చవలసి ఉంటుంది (***అనుబంధం-2.4***). దరఖాస్తులతో జత చేసిన రేషన్ కార్డులను పరిశీలించటంతోపాటు ఇప్పటికే పింఛను పొందుతున్న వారి సమాచారం (డేటాబేస్) తో పరిశీలించి ఒక్కరికే రెండుసార్లు పింఛను మంజూరు చేయటం వంటివి నివారించాలి. అయితే, ఈ మొత్తం ప్రక్రియను 2010 లో ఒక ప్రైవేటు సంస్థకు నామినేషన్ పద్ధతిలో అప్పగించారు. ఈ ప్రక్రియద్వారా మంజూరైన పింఛన్లను పరిశీలించి, నిర్ధారించేందుకు ప్రభుత్వ స్థాయిలో తగు యంత్రాంగమేదీ లేదు.

నమూనా పరిశీలన చేసిన 89 యూనిట్లలో పింఛను మంజూరైన విషయం దరఖాస్తుదారులకు తెలియచేసే ఏర్పాటు కూడా లేదు. వితంతు పింఛనులను మగవారికీ, భర్త జీవించి ఉన్న మహిళలకూ ఇవ్వటం, వయసు ధృవీకరణ పత్రాలు లేకుండానే వృద్ధాప్య పింఛన్లు ఇవ్వటం, ఒకే వ్యక్తికి ఒకటి కన్నా ఎక్కువ పింఛన్లు మంజూరు చేయటం, అర్హత లేని వ్యక్తులు పింఛను పొందటం, దరఖాస్తులను ఆమోదించేటప్పుడూ, తిరస్కరించినప్పుడూ అందుకు తగిన రిమార్కులు రాయకపోవటం మొదలైన పలు లోటుపాట్లు ఆడిట్ దృష్టికి వచ్చాయి. వాటి వివరాలు ***అనుబంధం-2.5***లో ఉన్నాయి.

పింఛను వ్యవస్థలోని సమాచారం ఎంతో క్రియాశీలమైనది, మార్పు చేర్పులకు లోనయ్యేది. ఇందుకు సంబంధించి 2012 మే, డిసెంబరు నెలల డేటాబేస్‌ను విశ్లేషించిన మీదట పలు అవకతవకలు బయటపడ్డాయి. అటువంటి వాటిలో కొన్నింటిని ఈ దిగువ వివరించటం జరిగింది.

2.5.1.1 పెన్షన్ డేటాబేస్‌తో సరిపోలని పౌర సరఫరాల శాఖ డేటాబేస్

దారిద్ర్య రేఖ దిగువన ఉన్నవారికి (బీపీఎల్) మాత్రమే పింఛను పథకాలు వర్తిస్తాయి. వీరు తెల్ల రేషన్ కార్డు[11] కలిగి ఉండాలి. అయితే, మొత్తం 71.12 లక్షల పింఛన్లకుగాను 5.54 లక్షల మందికి అసలు రేషన్ కార్డు నెంబర్లే డేటాబేస్‌లో పొందుపరచలేదు. అంతేకాకుండా, మిగతా 65.58 లక్షల మందిలో 10.62 లక్షల రేషన్ కార్డు నెంబర్లకు సంబంధించి పింఛనుదారుల డేటాబేస్‌కూ పౌర సరఫరాల శాఖ దగ్గర ఉన్న సమాచారం, బీపీఎల్ డేటాకూ[12] సరిపోలటం లేదు. లబ్ధిదారుల సర్వేలో కూడా, 52 కేసులలో రేషన్ కార్డు నెంబర్లు, పేర్లు రేషన్ కార్డు వివరాలతో సరిపోలేదని ఆడిట్ గుర్తించింది (పింఛనుదారులు స్వచ్ఛందంగా తమ రేషన్ కార్డులు తెచ్చిన సందర్భాలలో).

---

[9] పంచాయతీరాజ్ - గ్రామీణాభివృద్ధి (ఆర్‌డీ-II) శాఖ జీఓఎమ్ఎస్ నెం. 83 తేదీ 2006 మార్చి 27

[10] గ్రామీణ ప్రాంతాలలో పంచాయతీ కార్యదర్శి, మండల పరిషత్ అభివృద్ధి అధికారి, పట్టణ ప్రాంతాలలో బిల్ కలెక్టర్, మునిసిపల్ కమీషనర్

[11] దారిద్ర్య రేఖ ఎగువన ఉన్న (ఏపీఎల్) వారికి గులాబీ రంగు రేషన్ కార్డులు ఉపయోగిస్తారు

[12] పౌర సరఫరాల శాఖ డేటాకు సంబంధించి డబ్ల్యూఏపీ, వైఏపీ, ఏఏపీ, టీఏపీ, ఆర్ఏపీ, ఐసీఎఫ్ఎస్ కార్డులలో ఉన్నవి

2.5.1.2 వృద్ధాప్య, నేతపనివారి పింఛన్లను అర్హతలేని వారికి ఇవ్వటం

కేంద్ర ప్రభుత్వం ఇస్తున్న జాతీయ వృద్ధాప్య పింఛను పథకానికి నిర్ణయించిన కనీస వయోపరిమితి 60 సంవత్సరాలు కాగా, రాష్ట్ర ప్రభుత్వ పథకమైన ఇందిరమ్మ పింఛన్లకు ఇది 65 సంవత్సరాలు. అయితే, 60 సంవత్సరాలకన్నా తక్కువ వయసు కలిగిన 5,754 మందికి జాతీయ వృద్ధాప్య పింఛన్లు, అదే విధంగా 65 సంవత్సరాలలోపు వయసున్న 17,462 మందికి ఇందిరమ్మ పింఛన్లు ఇస్తున్నారు. అంతేకాక, నేతపనివారి పింఛన్ల మంజూరుకు 50 ఏళ్ళు నిండినవారే అర్హులుకాగా, చిత్తూరుజిల్లాలో 50 ఏళ్ళ వయసుకన్నా తక్కువ ఉన్న 244 మందికి ఈ పింఛన్లు మంజూరు చేసారు.

2.5.1.3 ఒకే వ్యక్తికి ఒకటికన్నా ఎక్కువ పింఛన్లు, పలు విడతల చెల్లింపులు

పింఛను డేటాబేస్‌ను విశ్లేషించగా రాష్ట్రంలోని 24,595 కేసులలో ఒక్కొక్క వ్యక్తికీ ఒకే రేషన్ కార్డుమీద ఒకటికన్నా ఎక్కువ పింఛన్లు అందచేశారు. (నమూనా పరిశీలన చేసిన జిల్లాలలో వీటి సంఖ్య 16,418). పది యూనిట్ కార్యాలయాలలో[13] చేపట్టిన నమూనా పరిశీలనలో ఇటువంటి డబుల్ చెల్లింపు కేసులు 151 బయటపడ్డాయి.

2.5.1.4 డేటాబేస్‌లో మరికొన్ని వైరుధ్యాలు

- గులాబీరంగు రేషన్ కార్డు కలిగిన అధికాదాయ వర్గాలవారికి ఈ పింఛన్ల అర్హత లేకపోయినా, 2012 డిసెంబరు నాటికి అటువంటి వారు 14,225 మంది పింఛన్లు పొందుతున్నారు. రాష్ట్ర ప్రభుత్వం ఇప్పటికే వీటి మీద ₹19.63 కోట్లు చెల్లించింది. ఈ విధంగా సంవత్సరానికి సుమారు ₹3.41 కోట్లు చెల్లించవలసి ఉంటుంది. ఇలాంటి అనర్హులైన వారిని జాబితానుంచి తొలగించేందుకు ఆదేశాలు జారీ చేస్తామని సెర్ప్ బదులిచ్చింది (2013 మార్చి).

- పింఛనుదారుల వయసును డేటాబేస్‌లో '0' అని సూచించిన వారు 4,786 మంది ఉన్నారు. అదే విధంగా 4,543 మంది మగవారికి వితంతు పింఛన్లు ఇస్తున్నారు.

పింఛను దరఖాస్తులను పరిశీలించవలసిన యంత్రాంగంలో పలు లోపాలున్నట్లు దీనిని బట్టి స్పష్టమవుతోంది. పింఛను మంజూరు విధానాలను దరఖాస్తుల పరిశీలన దశలోనే బలోపేతం చేస్తామనీ, అనుమతించిన పింఛన్ల వివరాలను గ్రామ పంచాయతీ కార్యాలయాలలో ప్రదర్శనకు ఉంచుతామనీ ప్రభుత్వం సమీక్షానంతర సమావేశంలో తెలిపింది. ఇక డేటాబేస్‌లోని పొరపాట్ల విషయంలో, ఆడిట్ లేవనెత్తిన విషయాలపై విచారణ జరిపి దిద్దుబాటుకు తగు చర్యలు గైకొనవలసిందిగా ఆయా జిల్లా గ్రామీణాభివృద్ధి సంస్థల ప్రాజెక్టు డైరెక్టర్లను 2013 ఆగస్టులో ఆదేశించామని ప్రభుత్వం పేర్కొన్నది. అంతేకాకుండా, ప్రభుత్వ శాఖలో పలువిధాలైన డేటాబేస్‌లు ఉన్నాయనీ వీటన్నిటినీ సమీకరించి సమగ్ర సమాచారం (మాస్టర్ డేటాబేస్) రూపొందించే విధంగా చర్యలు చేపడతామనీ సమీక్షానంతర సమావేశంలో ప్రభుత్వం తెలిపింది (2013 నవంబరు).

2.5.2 పెండింగులో దరఖాస్తులు

రాష్ట్ర ప్రభుత్వం ఇందిరమ్మ కార్యక్రమం కింద 2008-09 వరకూ పింఛనులను మూడు విడతలలో సంపూర్ణంగా మంజూరు చేసింది. అటుతర్వాత, కొత్త దరఖాస్తులు వస్తే పాత పింఛనుదారు మరణకారణంగా ఏర్పడే ఖాళీలను బట్టి కొత్తవారికి మంజూరు చేస్తోంది. ప్రభుత్వం, 2011 నవంబరులో నిర్వహించిన 'రెండో విడత రచ్చబండ' కార్యక్రమంలో కొత్త దరఖాస్తులను స్వీకరించింది.

[13] గూడూరు (1), వంగర (2), కొత్తూరు (5), పోలాకి (10), శ్రీకాకుళం ఎమ్‌సీ (9), లావేరు (7), చింతపల్లి (39), కొయ్యూరు (4), జీకే వీధి (63) ఏర్పేడు (11)

పింఛన్లు కోరుతూ 2010 ఆగస్టు నుంచి 2012 ఏప్రిల్ నెలల మధ్యన మండల పరిషత్ కార్యాలయాలకు, మున్సిపల్ కార్పొరేషన్లకూ 30.03 లక్షల దరఖాస్తులు అందాయి. వీటిని పరిశీలించిన మీదట 17.89 లక్షల మంది అర్హులుగా తేలారు. అయితే, ఇందులో ఇంచుమించు 25 శాతం (4.45 లక్షల) దరఖాస్తుదారులకు 2013 మార్చి నాటికి పింఛన్లు మంజూరు కాలేదు. అంతేకాకుండా, ఆడిట్ చేపట్టిన నమూనా పరిశీలనలో (రంగారెడ్డి, శ్రీకాకుళం, ఎస్‌పీఎస్ నెల్లూరు జిల్లాలు) ***పింఛను కోసం వచ్చిన దరఖాస్తులు పరిశీలన, మంజూరుకు ఎదురుచూస్తూ మండల పరిషత్, మునిసిపల్ కార్యాలయాలలో కట్టలు కట్టలుగా పడి ఉండటం కనిపించింది. ఈ కట్టలను అసలు తీసిచూడకపోవడం, వీటిని పరిష్కరించేందుకు తగిన రిజిస్టర్లు కూడా నిర్వహించకపోవటంవలన ఇటువంటి దరఖాస్తులు ఎన్ని ఉన్నదీ ఆడిట్ లెక్కకట్టలేదు.***

అర్హులైన 4.45 లక్షలమందికి 2013 జూలై నుంచి పింఛన్లు ఇస్తున్నామని ప్రభుత్వం తెలిపింది (2013 ఆగస్టు).

అయితే, సమీక్ష పూర్వాధ్యయనం చేపట్టిన రంగారెడ్డి జిల్లాలో నిధులు అందకపోవటం వలన 2013 అక్టోబరు నాటికీ వాస్తవంగా పింఛను చెల్లింపులు జరగలేదని తదుపరి పరిశీలనలో తెలిసింది. సమీక్షానంతర సమావేశంలో ముఖ్య కార్యదర్శి కూడా దరఖాస్తుల పరిశీలన గురించి ప్రముఖంగా ప్రస్తావించి, వీటి సత్వర పరిష్కారానికి కృషి చేస్తామని చెప్పారు.

2.5.3 పింఛను చెల్లింపులు

2.5.3.1 స్మార్ట్ కార్డ్ విధానం

సామాజిక భద్రతా పింఛనులను 2007-08 వరకు పంచాయతీ కార్యదర్శి, స్వయం సహాయ గ్రూపులద్వారా సాంప్రదాయ (మాన్యువల్) విధానంలో చెల్లింపు చేసేవారు. ఈ విధానం వలన అర్హతలేని వారికీ, ఇతర వ్యక్తులకు చెల్లింపుచేయటం, మరణించిన వారి పింఛనులను మరొకరు తీసుకోవటం వంటి వాటికి ఆస్కారం ఏర్పడుతుంది. పింఛనులను సకాలంలో చెల్లించటం, చెల్లింపులలో పారదర్శకత, జవాబుదారీతనం తీసుకువచ్చే ప్రయత్నంలో భాగంగా పింఛను చెల్లింపులను బయోమెట్రిక్ విధానంలో స్మార్ట్ కార్డ్ ఆధారంగా చేయాలని తలపెట్టి 10 బ్యాంకులతో ఒప్పందం కుదుర్చుకున్నారు (2007). మహాత్మాగాంధీ జాతీయ ఉపాధి హామీ పథకంలో వేతనాలను కూడా ఈ పద్ధతిలోనే చెల్లిస్తున్నారు. ఈ బ్యాంకులు పింఛనుదారుల నమోదు పూర్తిచేసి, ఆ కార్డుల ద్వారా, బయోమెట్రిక్ విధానంలో చెల్లింపులు చేయాలి. బాధ్యత అప్పగించిన ఆరు నెలల్లోగా బ్యాంకులు చెల్లింపు ఆరంభించాలి. పంచాయతీరాజ్ - గ్రామీణాభివృద్ధి శాఖ 2008 జూలై - 2010 ఫిబ్రవరి నెలల మధ్యన పది బ్యాంకులతో అవగాహన ఒప్పందం చేసుకున్నది. ప్రాథమికంగా ఈ ఒప్పందం మూడు సంవత్సరాలకు కుదిరింది. చెల్లింపు చేసిన మొత్తంలో రెండు శాతం సర్వీసు ఛార్జీలుగా బ్యాంకులకు ఇవ్వాల్సి ఉంటుంది. అయితే, పింఛనుదారుల నమోదు, పింఛను చెల్లింపులలో సమయపాలన పాటించనప్పుడు బ్యాంకులకు అపరాధ రుసుము విధించే నిబంధన ఏదీ అవగాహన ఒప్పందంలో లేదు.

ఆ తర్వాత, 2011 జూన్ నెలలో పంచాయతీరాజ్ శాఖ ఇటువంటి ఒప్పందాన్నే భారత తపాలా శాఖతో కుదుర్చుకున్నది. రాష్ట్ర ప్రభుత్వం 2013 ఆగస్టు నాటికి సర్వీసు ఛార్జీల రూపంలో 10 బ్యాంకులకూ[14], తపాలా శాఖకు ₹32.02 కోట్లు చెల్లించింది. ఈ మూడు చెల్లింపు విధానాల తులనాత్మక చిత్రణ ***అనుబంధం-2.6***లో ఉన్నది. ఇందుకు సంబంధించి ఆడిట్ గమనించిన విషయాలు ఈ కింది విధంగా ఉన్నాయి.

- నాలుగు బ్యాంకులతో (యాక్సిస్ బ్యాంకు, యూనియన్ బ్యాంక్ ఆఫ్ ఇండియా, ఏపీజీవీ బ్యాంకు, స్టేట్ బ్యాంక్ ఆఫ్ ఇండియా) చేసుకున్న ఒప్పందాల గడువు 2012 మార్చి, ఏప్రిల్ నెలల్లో ముగిసింది. కానీ అవి లావాదేవీలు కొనసాగిస్తున్నాయి. ఈ విషయం ఆడిట్‌లో ప్రస్తావించిన మీదట, గ్రామీణాభివృద్ధి శాఖ యాక్సిస్ బ్యాంకుతో ఒప్పందాన్ని తిరగరాసుకొని, మిగతా మూడు బ్యాంకులతో ఒప్పందాలను రద్దు చేసుకున్నది.

[14] యూనియన్ బ్యాంక్ ఆఫ్ ఇండియా, ఐసీఐసీఐ బ్యాంక్, ఐఎన్‌జీ వైశ్యా బ్యాంక్, స్టేట్ బ్యాంక్ ఆఫ్ హైదరాబాద్, యాక్సిస్ బ్యాంక్, ఏపీజీవీ బ్యాంక్, కార్పొరేషన్ బ్యాంక్, ఆంధ్రా బ్యాంక్, పంజాబ్ నేషనల్ బ్యాంక్, ఇండియన్ బ్యాంక్

- అవగాహన ప్రకారం, ప్రభుత్వ శాఖ పూర్తి సమాచారాన్ని బ్యాంకులకు, తపాలా శాఖకు ఎలక్ట్రానిక్ విధానంలో అందచేయాలి. ఆమీదట వారు క్షేత్ర స్థాయిలో లబ్ధిదారుల నమోదు చేపట్టి, పదింట ఆరు వేలి ముద్రలను, ఫోటోలను, వ్యక్తిగత వివరాలను సేకరించాలి. ఈ బ్యాంకులూ, తపాలా శాఖ ఆరు నెలల్లోగా నమోదు ప్రక్రియ చేపట్టి స్మార్ట్ కార్డులు జారీ చేయవలసి ఉండగా, అయిదు సంవత్సరాలు దాటినాగానీ, 2013 ఫిబ్రవరి నాటికి 70.96 లక్షల పింఛనుదారులలో 47.15 లక్షల మందికి (66 శాతం) మాత్రమే స్మార్ట్ కార్డులు ఇచ్చారు.

- పంచాయతీరాజ్ - గ్రామీణాభివృద్ధి శాఖ ఈ బ్యాంకుల పనితీరును సమీక్షించి వాటిలో నాలుగు బ్యాంకులను[15] జాబితా నుంచి తొలగించాలనీ ఆ ప్రాంతాలను తపాలా శాఖకు కేటాయించాలనీ నిశ్చయించింది (2013 మార్చి). ఈ నాలుగు బ్యాంకులూ తమ ప్రాంతాలలో ఇప్పటికే చేసిన నమోదులను తపాలా శాఖ ఉపయోగించుకోలేదు. ఇక్కడ తపాలా శాఖ నమోదు ప్రక్రియను మరోసారి చేపట్టవలసి వచ్చింది. ఈ నమోదు కార్యక్రమం పూర్తయ్యే వరకూ పింఛను చెల్లింపులను పాత పద్ధతిలోనే చేస్తున్నారు. ఆ విధంగా కార్డు కలిగిన పింఛనుదారుల సంఖ్య 47.15 లక్షలనుంచి 43.61 లక్షలకు పడిపోయింది. ఇంకా 2013 ఆగస్టు నాటికి 31.43 లక్షల (42 శాతం) పింఛనుదారులను నమోదు చేయవలసి ఉన్నది. దాదాపు సగం మంది పింఛనుదారులకు చెల్లింపులను సాంప్రదాయ పద్ధతిలోనే చేస్తుండటం వలన స్మార్ట్ కార్డులను ప్రవేశపెట్టిన లక్ష్యం పూర్తిగా నెరవేరలేదు. సాంప్రదాయ (మాన్యువల్) రీతిలో చేసిన చెల్లింపుల వాస్తవికతను ఆడిట్ ధృవీకరించుకొనలేదు.

- ఒప్పందం ప్రకారం బ్యాంకులు, తపాలా శాఖ స్మార్ట్ కార్డు ప్రాజెక్టు అమలు చేసేందుకు తగిన పాయింట్ ఆఫ్ సేల్ పరికరాలను సమకూర్చుకొని అక్కడ పనిచేసేందుకు స్వయం సహాయక సమూహాలలోని మహిళలను నియోగించాలి. ఒక్కొక్క పరికరానికీ ₹20,000 వంతున స్వయం సహాయక మహిళలకు ఇవ్వాలని నిశ్చయించిన (2010 జనవరి) ప్రభుత్వం మొత్తం 7,425 పరికరాల కోసం ₹14.85 కోట్లను బ్యాంకులకు విడుదల చేసింది (2010 మార్చి నుంచి 2011 అక్టోబరు మధ్యన). ఐతే, స్వయం సహాయక బృందాల స్త్రీలను వినియోగదారుల సేవా కేంద్రాలుగా (సీఎస్‌పీ)[16] నియోగించే విధంగా పంచాయతీరాజ్ శాఖ పట్టుపట్టలేదు. వాస్తవానికి ఈ మేరకు నిబంధన ఏదీ ఈ సమయంలో చేసుకున్న అవగాహన పత్రాలలో పొందుపరచలేదు. తదుపరి, 2013 మార్చి నెలలో ఆంధ్రా బ్యాంక్, స్టేట్ బ్యాంక్ అఫ్ హైదరాబాద్‌లను జాబితానుంచి తొలగించారు. ఆ రెండు బ్యాంకులకు ఈ పరికరాల కోసమని అప్పటికే మొత్తం ₹10.04 కోట్లు చెల్లించారు (ఆంధ్రా బ్యాంకుకు ₹5.14 కోట్లు, స్టేట్ బ్యాంక్ అఫ్ హైదరాబాద్‌కు ₹4.90 కోట్లు). బ్యాంకులను జాబితానుంచి తొలగించిన సందర్భాలలో ఈ పరికరాలపై యాజమాన్య హక్కుల గురించి అవగాహన పత్రంలో నిబంధన ఏదీ లేకపోవటంవలన ప్రభుత్వం ఈ పరికరాలను వాడుకొనలేకపోయింది. ఇది వృధా ఖర్చుకు దారితీసింది.

  పనితీరు సరిగా లేకపోవటం వలనా, ఆధార్ కార్డ్ అనుసంధానం చేయకపోవటం వలనా, ఈ ప్రాజెక్టులో పని చేసేందుకు ఆసక్తి చూపకపోవటం వలనా నాలుగు బ్యాంకులను ఈ ప్రాజెక్టునుంచి తప్పించామని ప్రభుత్వం ధృవీకరించింది (2013 ఆగస్టు). ఈ పరికరాలు బ్యాంకుల సొంతమవుతాయని చెబుతూ పింఛను పంపిణీ వ్యవస్థలో మరింత పట్టు సాధించే దిశగా గ్రామీణ సంస్థలను (వీట) వినియోగదారుల సేవాకేంద్రాలుగా నియమించతలచామని ప్రభుత్వం సమీక్షానంతర సమావేశంలో తెలిపింది.

[15] ఆంధ్రా బ్యాంక్, స్టేట్ బ్యాంక్ అఫ్ హైదరాబాద్, ఐఎన్‌జీ వైశ్యా బ్యాంక్, ఇండియన్ బ్యాంక్
[16] నమూనా తనిఖీ చేసిన శ్రీకాకుళం జిల్లాలో 231 మంది మగవారిని వినియోగదారులకు సేవలనందించేందుకు నియోగించారు

- పాయింట్ ఆఫ్ సేల్ పరికరాలు సరిగా పనిచేయకపోవటం, వేలిముద్రలను అవి గుర్తించకపోవటం వంటి సమస్యలవలన పింఛను చెల్లింపులను 'కార్డెడ్ - బట్ - మాన్యువల్' విధానంలో చేస్తున్నారు. ఈ పద్ధతిలో చేసే సగటు చెల్లింపులు 21 శాతం (యాక్సిస్ బ్యాంక్) ఉంటున్నాయి. స్మార్ట్ కార్డ్ విధానం అమలు చేయటం సాధ్యపడిన చోట్ల సంప్రదాయ (మాన్యువల్) పద్ధతిలో చేసిన మొత్తాలను ఆయా బ్యాంకులు ప్రభుత్వానికి తిరిగి చెల్లించాలి[17]. ఇందుకు సంబంధించి 2012 ఫిబ్రవరి నుంచి సెప్టెంబరు మధ్యన రికార్డులను ఆడిట్ పరిశీలించగా ప్రభుత్వం బ్యాంకులనుంచి వసూలు చేసుకోవలసిన మొత్తం ₹88.15 కోట్లుగా లెక్క తేలింది.

  తమకు రావలసిన సొమ్ము కోసం సంబంధిత బ్యాంకులకు నోటీసులు ఇచ్చామని ప్రభుత్వం బదులిచ్చింది (2013 ఆగస్టు) కానీ ఎంత మొత్తానికి నోటీసులు జారీ చేసినదీ చెప్పలేదు. వసూలు వివరాలు కూడా వెల్లడించలేదు. ఈ లావాదేవీలలో బ్యాంకుల పనితీరు సరిగాలేదనీ, లబ్ధిదారుల నమోదు, పింఛను చెల్లింపుల విషయంలో సమయపాలన సక్రమంగా అమలు జరిగేందుకు అవసరమైన నిబంధనలను ఒప్పంద పత్రాలలో చేరుస్తామని ప్రభుత్వం సమీక్షానంతర సమావేశంలో తెలిపింది.

2.5.3.2 చిత్తూరు జిల్లాలో స్మార్ట్ కార్డు ప్రాజెక్టు

చిత్తూరు జిల్లాలోని 66 మండలాలకుగాను 48 మండలాలలోనూ, మొత్తం ఎనిమిది మున్సిపాలిటీలలోనూ స్మార్ట్ కార్డు ప్రాజెక్టును 2008 జూలై నెలలో ప్రవేశపెట్టారు. ఈ పనిని ఆరు బ్యాంకులకు అప్పగించారు. ఈ జిల్లాలో జరిగిన పింఛను చెల్లింపులను పరిశీలించినప్పుడు ఆడిట్ ఈ కింది విషయాలను గమనించింది :

- మండలాలలో జరిగిన చెల్లింపుల వివరాలను జిల్లా గ్రామీణాభివృద్ధి సంస్థకు పంపిస్తే అక్కడ వాటిని క్రోడీకరించి నెలకోసారి ప్రభుత్వానికి నివేదించాల్సి ఉంటుంది. అయితే, ఇక్కడ స్మార్ట్ కార్డు ద్వారా, కార్డెడ్ - బట్ - మాన్యువల్ పద్ధతిన, సాంప్రదాయక విధానంలో పింఛన్లు పొందిన వారి వివరాలు జిల్లా గ్రామీణాభివృద్ధి సంస్థ దగ్గర లేవు.

- పింఛను చెల్లింపులలో నాలుగు రోజుల నుంచి 34 రోజుల వరకూ జాప్యం చోటు చేసుకున్నది. నమోదు పనులు పూర్తి కాకపోవటం, ఎలక్ట్రానిక్ నగదు బదిలీ విధానంలో ఎదురవుతున్న చిక్కులను బ్యాంకులు తొలగించకపోవటం కూడా జరుగుతున్నది.

- జిల్లా గ్రామీణాభివృద్ధి సంస్థ తుదకు 2012 జూన్‌లో సాంప్రదాయక చెల్లింపు విధానాన్నే ప్రారంభించింది. స్మార్ట్ కార్డు మీద చెల్లింపులను ఆరు మండలాలకు, ఎనిమిది మున్సిపాలిటీలకు మాత్రం పరిమితం చేసింది.

- ఈ ఆరు మండలాలలో కూడా నమోదు ప్రక్రియ పూర్తవలేదు. కార్డు రహిత లబ్ధిదారుల చెల్లింపులు మూడు శాతం (కార్వేటినగరం) నుంచి 84 శాతం (వెదురుకుప్పం) మధ్యన ఉన్నాయి. ఇక మున్సిపాలిటీల విషయంలో ఇవి ఎనిమిది శాతం (పుంగనూరు) మొదలు 22 శాతం (తిరుపతి) దాకా ఉన్నాయి.

బ్యాంకులు స్మార్ట్ కార్డు విధానంలో పింఛనుదారుల నమోదు ఇంకా పూర్తి చేయకపోవటంతో, ప్రభుత్వం ఈ జిల్లాలో స్మార్ట్ కార్డు ద్వారా పింఛన్లు చెల్లించే బాధ్యతను 2013 మార్చిలో తపాలా శాఖకు అప్పగించింది. పింఛనుదారులను నమోదు చేసేందుకు తపాలా శాఖకు కనీసవ్యవధి ఇవ్వకుండానే, ప్రభుత్వం ఆధార్ కార్డు అనుసంధానంతో లబ్ధిదారుల జాబితా రూపొందించేందుకు ప్రయోగాత్మకంగా ఎంపిక చేసిన ఐదు జిల్లాలలో 2013 మే నెల నుంచి చిత్తూరును కూడా చేర్చింది. ఇందుకు సంబంధించి ప్రభుత్వం తపాలా శాఖకూ ఆధార్ కార్డులకూ మధ్యన ఏవిధమైన లంకె వ్యవస్థీకరించలేదు. ఈ ప్రాజెక్టు కోసం తపాలా శాఖ, బ్యాంకులు చేసిన కృషిని వినియోగించుకొనే వ్యూహమేదీ ప్రభుత్వం యోచించలేదు.

---

[17] పంచాయతీరాజ్, గ్రామీణాభివృద్ధి శాఖ సర్క్యులర్ నెం. 1417/ఆర్‌డీ_ఎస్‌హెచ్‌జీ/ఈబీటీ/2010 తేదీ 2010 ఆగస్టు 31

బ్యాంకులు రూపొందించిన సమాచారం తపాలా శాఖ ఉపయోగించుకొనకపోవడం గురించి బదులిస్తూ ఈ పరికరాలు బ్యాంకుల సొంతమనీ, మొత్తం ప్రక్రియ తిరిగి చేపట్టటం తప్ప మరో మార్గంలేదనీ సమీక్షానంతర సమావేశంలో ప్రభుత్వం తెలిపింది. తగు ప్రణాళిక లోపించటం, ఆధునిక పరిజ్ఞానం అందిపుచ్చుకోవటంలో దిశానిర్దేశం కొరవడటం వలన ఇది మొత్తం కసరత్తును మరోమారు చేపట్టవలసిన పరిస్థితి కల్పించింది. పింఛను చెల్లింపులు పాత విధానంలోనే జరుగుతుండటంతో లబ్ధిదారులు సకాలంలో పింఛన్లు పొందటంపై ఇది ప్రభావం చూపుతుంది. జిల్లా గ్రామీణాభివృద్ధి సంస్థల దగ్గర పూర్తి సమాచారం లేకపోవటం వలన ఈ చెల్లింపులలోని విశ్వసనీయత ప్రశ్నార్థకమవుతుంది.

ఆధార్‌తో అనుసంధానం గురించి ప్రభుత్వం వివరిస్తూ (2013 నవంబరు), లబ్ధిదారులందరి నుంచీ ఆధార్ కార్డు వివరాలు సేకరించమని గ్రామీణ సంస్థలను ఆదేశించామనీ మరో రెండు మూడు నెలలో ఈ పని పూర్తవుతుందనీ తెలిపింది.

2.5.3.3 తపాలా శాఖ ద్వారా చెల్లింపులు

నల్గొండ జిల్లాలో సామాజిక భద్రతా పింఛన్లను చెల్లించే బాధ్యతను 2011 లో తపాలా శాఖకు అప్పగించారు. ఇక్కడ సుమారు నాలుగు లక్షల మంది పింఛనుదారులు ఉండగా, 2013 మార్చి నాటికి 3.77 లక్షలమందిని బయోమెట్రిక్ విధానంలో చెల్లింపులకు నమోదు చేశారు. అలాగే, జిల్లాలో 59 మండలాలు ఉండగా, 53 మండలాలలో 2011 జూన్ నుంచి పింఛను చెల్లింపులను పాయింట్ ఆఫ్ ట్రాన్సాక్షన్ పరికరాలు ద్వారా చేస్తున్నారు. వీటికి సంబంధించి ఆడిట్ గమనించిన విషయాలు ఈ విధంగా ఉన్నాయి :

- అసలు పింఛనుదారుల తరపున పింఛను తీసుకునేందుకు 14,132 మందిని మెసెంజర్లు, నామినీలుగా తపాలా శాఖ నమోదుచేసింది. అమలులో ఉన్న ఆదేశాల[18] ప్రకారం, నామినేషన్ పత్రాలను నిర్ణీత విధానంలో పరిశీలించిన తర్వాతనే ఈ రకమైన చెల్లింపులను అనుమతించాలి. ఐతే, ఇందుకు సంబంధించిన వివరాలను ఆడిట్ ముందుంచకపోవటంవలన ఆయా పత్రాలను సక్రమంగా పరిశీలించిన విషయం నిర్ధారణ కాలేదు.

  పన్నెండు గ్రామ పంచాయతీలలో 20,826 మందికి పింఛన్లు చెల్లించేందుకు వీలుగా అదనంగా మరిన్ని సీఎస్‌పీలు, యంత్ర పరికరాలను 2013 జనవరి 30 లోగా సమకూర్చమని ప్రభుత్వం ఆదేశించింది (2013 జనవరి). అయితే, 2013 మార్చి నాటికీ అదనపు సీఎస్‌పీలను నియమించలేదు.

- వేలిముద్రలు సరిపోలకపోవటం, పింఛనుదారులు తాత్కాలికంగా వలస వెళ్ళటం, మరణించటం వంటి వివరాలను పింఛను చెల్లించే సిబ్బంది కానీ, సీఎస్‌పీలు కానీ పాయింట్ ఆఫ్ ట్రాన్సాక్షన్ డివైస్‌లో పొందుపరచటం లేదు. దీని వలన, ఏదైనా కారణంచేత ఒక నెలలో పింఛను తీసుకోలేని వారికి తదుపరి నెలలో ఇబ్బందులెదురవుతున్నాయి.

- బయోమెట్రిక్ విధానంలో చెల్లింపులకు నమోదు చేసుకున్న 60,685 మంది కొత్త పింఛనుదారులకు సెర్ప్ నుంచి బకాయిలు మంజూరు కానందువలన 2011 జూలై నుంచి అక్టోబరు వరకు పింఛన్లు అందలేదు. ఇలా చెల్లించవలసిన మొత్తం ₹2.90 కోట్లు ఉన్నది.

- నల్గొండ, నిజామాబాద్ జిల్లాలలో ఇందిరమ్మ పింఛనుదారుల కోసం 4.44 లక్షల[19] సేవింగ్స్ ఖాతాలను ఆరంభించేందుకు వీలుగా ఖాతాకు ₹50 చొప్పున మొత్తం ₹2.22 కోట్లను గ్రామీణాభివృద్ధి శాఖ 2011 మార్చినెలలో తపాలా శాఖకు రిఫండబుల్ అడ్వాన్సు రూపంలో చెల్లించింది. ఈ మొత్తాన్ని మహాత్మాగాంధీ జాతీయ గ్రామీణ ఉపాధి హామీ పథకం నిధుల నుంచి చెల్లించారు. ఈ అడ్వాన్సును మొదటి ఐదు నెలల

[18] గ్రామీణాభివృద్ధి శాఖ సర్క్యులర్ నెం. 2672/ఆర్‌డీ-ఎస్‌హెచ్‌జీ/ఈబీటీ/2011, తేదీ 2011 జూన్ 7

[19] నల్గొండ : 2,57,443; నిజామాబాద్ : 1,86,846

పింఛను నుండి నెలకు ₹10 చొప్పున 2011 ఆగస్టు నాటికి వసూలుచేసి గ్రామీణాభివృద్ధి శాఖకు చెల్లించాలి. ఈ పింఛనుదారుల కోసం జీరో బ్యాలెన్స్ ఖాతాలు తెరవమని ప్రభుత్వం తపాలా శాఖను కోరింది (2011 ఆగస్టు) కానీ సంవత్సరం గడిచినా ఇందులో పురోగతి లేదు. ప్రభుత్వం తపాలా శాఖనుంచి ₹2.22 కోట్ల మొత్తాన్ని 2011 ఆగస్టు నాటికే వసూలు చేయాల్సి ఉన్నా, 2013 మార్చి నాటికి వసూలు చేయలేదు.

2.5.3.4 వికలాంగుల పింఛన్లు వైకల్యం ప్రాతిపదికన చెల్లించకపోవటం

అంతవరకూ ₹200గా ఉన్న వికలాంగుల నెలవారీ పింఛన్లను ప్రభుత్వం 2008 నవంబరులో ₹500కు పెంచింది. ఇందులో శ్లాబు విధానం ప్రవేశపెట్టి 40 - 60 శాతం వైకల్యం కలవారికి నెలకు ₹500, వైకల్యం 61 - 80 శాతం ఉన్నవారికి ₹600, అలాగే 81 శాతం అంతకు మించిన వారికి ₹700 చొప్పున చెల్లించ తలచింది. అయితే, సాఫ్ట్‌వేర్ ఫర్ అసెస్‌మెంట్ ఆఫ్ డిజేబిలిటీ ఫర్ యాక్సెస్, రీహాబిలిటేషన్, ఎమ్‌పవర్‌మెంట్ (సదరమ్) ద్వారా సెర్ప్ సంస్థ ఆయా వికలాంగుల వైకల్యం స్థాయిననుసరించి పింఛను అర్హతను నిర్ణయించే పనిని 2010 జనవరిలోనే ఆరంభించినాగానీ, వారికి వైకల్యం స్థాయిని అనుసరించి పింఛన్లను చెల్లించటం లేదు. వైకల్యం తీవ్రతకు తగినట్టు పింఛను చెల్లించాలని ప్రభుత్వం ఎప్పుడో 2008లో చేసిన నిర్ణయం ఆవిధంగా 2013 ఆగస్టు నాటికీ (ప్రభుత్వం ఆదేశాలు జారీ చేయనందున) అమలు కాలేదు. అంగ వైకల్యం హెచ్చు స్థాయిలో ఉండి, ఎక్కువ పింఛను అవసరమైన వారు దీని వలన ప్రయోజనం కోల్పోతున్నారు. వికలాంగుల పింఛన్లను సవరించిన రేట్ల ప్రకారం చెల్లించటం లేదని ప్రభుత్వం సమీక్షానంతర సమావేశంలో (2013 నవంబరు) అంగీకరించింది.

2.5.3.5 చెల్లింపు ఎక్విటెన్సులు

నమూనా తనిఖీ కోసం ఎంపిక చేసిన 103 యూనిట్‌లలో 2012 జూన్ నెల పింఛన్ల (జూలైలో చెల్లించినవి) ఎక్విటెన్సులను పరిశీలించగా కొన్ని లోపాలు వెలుగు చూశాయి. ఇక్కడ అబ్‌స్ట్రాక్ట్‌లను (చెల్లింపుల సంగ్రహం) రూపొందించటం లేదు. చెల్లింపు తేదీలు, వలస వెళ్లిన విషయం, మరణించిన విషయం, చెల్లింపులలోని జాప్యం, సీబీఎమ్ చెల్లింపులు మొదలైన వివరాలు నమోదు చేయటం లేదు. ఆడిట్ పరిశీలనలో ఈ దిగువ వివరాలు కూడా తెలిశాయి :

- తనిఖీ చేపట్టిన 103 యూనిట్లలో 90 చోట్ల చెల్లింపు సంగ్రహం రూపొందించటం, చెల్లించిన అధికారులు (పీడీఏ) వాటిమీద సంతకం చేయటం జరగలేదు. ఫలితంగా, వివిధ వర్గాలకు చేసిన చెల్లింపులు, తిప్పి పంపిన మొత్తాల వివరాలు తెలియటం లేదు.

- అలాగే, 99 యూనిట్లలో అధికారులు పింఛను చెల్లించిన తేదీలను రాయలేదు. సాంకేతిక సమస్యల కారణంగా, 103 యూనిట్లకుగాను, 47 యూనిట్లలో కొందరు పింఛనుదారుల పేర్లు కూడా ముద్రించలేదు. ప్రింటెడ్ ఎక్విటెన్స్‌ల ప్రకారమే సీఎస్‌పీలు చెల్లింపు చేస్తున్నందున చెల్లింపులు సరైన వ్యక్తులకే జరిగాయని ఆడిట్ ధృవీకరించు కొనలేకపోయింది.

- పింఛనుదారుడు మరణించిన తేదీ, తాత్కాలికంగానో శాశ్వతంగానో వలస వెళ్లిన విషయం నమోదు చేయకపోవటం 63 యూనిట్లలో కనిపించింది. పింఛనులను సకాలంలో నిలుపుదల చేయటానికీ, బకాయి మొత్తాలు లెక్క కట్టేందుకూ ఈ సమాచారం అవసరమవుతుంది. అనంతపురం జిల్లాలోని మడకసిర, పరిగి, హిందూపురం మండలాలలో చనిపోయిన వారి పింఛన్లను వేరేవారు తీసుకున్న ఐదు కేసులను ఆడిట్ గుర్తించింది. పరిగి, హిందూపురం మండలాభివృద్ధి అధికారులు ఆడిట్ గమనించిన విషయాలను ధృవీకరించి (2012 సెప్టెంబరు/2013 మార్చి), అలా చెల్లించిన మొత్తాలను తిరిగి రాబట్టవలసిందిగా సీఎస్‌పీలను ఆదేశించినట్లు తెలిపారు.

- మొత్తం 45 యూనిట్లలో చెల్లింపులను పర్యవేక్షించిన గుర్తుగా మండల పరిషత్ అభివృద్ధి అధికారిగానీ మునిసిపల్ కమీషనర్‌గానీ వారి సిబ్బందికానీ ఎక్విటెన్స్‌ల మీద సంతకాలు చేయలేదు.
- మరో 60 యూనిట్లలో లబ్ధిదారుల వేలిముద్రలు మాత్రం తీసుకుని వారి పేర్లు రాయలేదు.
- ఇంకొక 26 యూనిట్లలో స్మార్ట్ కార్డులు పనిచేయకపోవటం, పరికరాలు వేలిముద్రలను గుర్తించకపోవటం వంటి కారణాల వలన చెల్లింపులను పాత పద్ధతిలోనే (మాన్యువల్‌గా) చేశారు.
- తపాలా కార్యాలయాలలో చెల్లింపులు చేస్తున్న నల్గొండ జిల్లాలోని 13 యూనిట్లలో ఎక్విటెన్స్‌లను మండల పరిషత్‌కు పంపటం లేదు.
- ఆడ/మగ వివరం 52 యూనిట్లలో తప్పుగా రాశారు.
- రంగారెడ్డిజిల్లా శంషాబాద్ మండలంలో 13 కేసులలో అసలు పింఛనుదారులకు కాకుండా వేరే వ్యక్తులకు చెల్లింపులు చేసి ఎక్విటెన్సుల మీద ఇతరుల సంతకాలు తీసుకున్నారు.
- జీహెచ్ఎమ్‌సీలోని[20] మల్కాజిగిరి సర్కిల్‌లో పింఛనుదారుల కోసం బ్యాంకు ఖాతాలు ఆరంభించి నెలనెలా పింఛను ఈ ఖాతాలలోనే వేస్తున్నారు. కాబట్టి, ఈ సర్కిల్‌లో ఎక్విటెన్సులు ఉండవు. మల్కాజిగిరి మునిసిపల్ కార్యాలయంలో బ్యాంకు స్క్రోల్స్ (నివేదికలు) పరిశీలించగా ఇక్కడ పింఛన్లు బ్యాంకు ఖాతాలకు జమ చేయటంలో 82 నుంచి 87 రోజుల తీవ్ర జాప్యం జరుగుతున్నట్లు తెలిసింది.
- మల్కాజిగిరి సర్కిల్ కార్యాలయంలో ఒకే చిరునామా, ఒకే ఖాతా నెంబరుతో ఇద్దరు, ముగ్గురు లబ్ధిదారులకు పింఛన్లు చెల్లిస్తున్నారు. మొత్తం 1,567 మందిలో ఇటువంటివి 78 కేసులు ఉన్నాయి. అసలైన లబ్ధిదారుల పేర్లు సర్కిల్ కార్యాలయంలోని డేటాలో కనిపించలేదు. అలాగే, 225 కేసులలో ఒకే ఇంట్లో ఉంటున్న పలువురికి పింఛన్లు చెల్లిస్తున్నారు.
- శంషాబాద్ మండలంలో చెల్లింపులు నిర్ణీత తేదీలలో (ప్రతినెలా 1 నుంచి 5 వరకు) జరగటం లేదు. ఆవిధంగా, 2012 మార్చి, ఏప్రిల్, మే నెలల పింఛన్లు నాలుగు రోజులు ఆలస్యంగా చేశారు. ఇంకా 2011 అక్టోబరు, 2012 జనవరి పింఛన్లు 30 రోజులు ఆలస్యంగా చేశారు.

మండల పరిషత్ అభివృద్ధి అధికారులు, మునిసిపల్ కమీషనర్లు ఎక్విటెన్సులను క్రమం తప్పకుండా పరిశీలిస్తున్నారని ప్రభుత్వం తెలిపింది (2013 ఆగస్టు). నమూనా తనిఖీ చేపట్టిన యూనిట్లలో గమనించిన వాటిని బట్టి ఈ సమాధానం సరైనదికాదు. సింక్రనైజ్ చేసిన సమాచారాన్ని ఎప్పటికప్పుడు సామాజిక భద్రతా పింఛన్ల (ఎస్ఎస్‌పీ) సర్వర్‌తో పంచుకుంటున్నామని కూడా ప్రభుత్వం తెలిపింది. ఐతే, ఈ విధానాలు అమలు జరిగేలా చూసేందుకు తగిన వ్యవస్థ సెర్ప్ సమకూర్చుకొనవలసి ఉంటుంది. ఈ విషయం పరిశీలించి, సమాచారాన్ని (డేటాను) సకాలంలో వాస్తవంగా సరిచూసుకొనే అవకాశాలను అన్వేషించగలమని సమీక్షానంతర సమావేశంలో ప్రభుత్వం తెలిపింది.

2.5.3.6 లబ్ధిదారుల సర్వే

నమూనా పరిశీలనకు ఎంపికచేసిన యూనిట్లలో 6,572 మంది లబ్ధిదారులతో ఆడిట్ అధికారులు మాట్లాడినప్పుడు ఈ కింది విషయాలు తెలిశాయి :

⇒ లబ్ధిదారులలో 32 శాతం మంది వయసు రేషన్ కార్డులో సూచించిన దానికి ఎక్విటెన్సులు/డేటాబేస్‌లో పేర్కొన్న దానికీ పొంతన లేదు.

[20] హైదరాబాద్ మహానగర పాలక సంస్థ

⟹ చెల్లింపు విధానం పట్ల 20 శాతం లబ్ధిదారులు సంతోషం వ్యక్తం చేశారు.

⟹ లబ్ధిదారులలో 19 శాతం మంది పలుమార్లు ప్రయత్నించిన మీదట తమకు పింఛను మంజూరైనట్లు తెలిపారు.

⟹ పింఛను చెల్లింపులలో జాప్యం జరుగుతున్నదని 16 శాతం పింఛనుదారులు పేర్కొన్నారు.

2.6 ఆర్థిక నిర్వహణ

2.6.1 ఎలక్ట్రానిక్ ఫండ్ మేనేజ్‌మెంట్ వ్యవస్థ (ఈ-ఎఫ్ఎమ్ఎస్), వినియోగ ధృవపత్రాలు

ఎలక్ట్రానిక్ ఫండ్ మేనేజ్‌మెంట్ సిస్టం (ఈ-ఎఫ్ఎమ్ఎస్) అనే కొత్త విధానం ప్రవేశపెట్టి 2012 జనవరి నుంచి పింఛను చెల్లింపులలో పలు మార్పులు తీసుకు వచ్చారు. దీని ప్రకారం, గుర్తించిన బ్యాంకులలో సెర్ప్ సంస్థకు చెందిన స్టేట్ నోడల్ అకౌంట్ (ఎస్ఎన్ఏ) నుంచి నిధులను, ఎంపికచేసిన నిర్వాహక సంస్థలకు నేరుగా విడుదల చేస్తారు. ఖర్చుకాని మొత్తాలను బ్యాంకులకు తిప్పి పంపితే, తదుపరి నెల పింఛను విడుదల చేస్తూ సెర్ప్ వాటిని సర్దుబాటు చేస్తుంది. బ్యాంకులు కూడా తమకు రావలసిన కమీషను మొత్తాన్ని రాబట్టుకోవటం కోసం సెర్ప్‌కు వినియోగ ధృవపత్రాలు పంపించాలి. ఇందుకు సంబంధించి ఆడిట్ గమనించిన విషయాలు ఈ కింది విధంగా ఉన్నాయి.

పింఛను చెల్లింపు అధికారులకు (ఎమ్ఎమ్ఎస్‌లు/మండలాభివృద్ధి అధికారులు/మండల కోఆర్డినేటర్లు) విడుదల చేసిన మొత్తాలను జిల్లా గ్రామీణాభివృద్ధి సంస్థలు తమ ఆర్థిక నివేదికలలో "సెక్టోరల్ అధికారులకు ఇచ్చిన అడ్వాన్సులు"గా చూపుతాయి. వినియోగ ధృవపత్రాలు, చెల్లింపుకాని మొత్తాల రిఫండ్లు అందిన మీదట ఈ అడ్వాన్సులను సర్దుబాటు చేస్తారు.

నమూనా పరిశీలన చేసిన జిల్లా గ్రామీణాభివృద్ధి సంస్థలకు 2012 మార్చి నాటికి (తదుపరి సంవత్సరానికి పద్దులు ఖరారు అవలేదు) సుమారు ₹751 కోట్ల మొత్తానికి[21] వినియోగ ధృవపత్రాలు అందవలసి ఉన్నది. చిత్తూరు జిల్లా విషయంలోనైతే, చిత్తూరు, తిరుపతి, మదనపల్లి ఆర్‌డీఓలకు 2006-07 కంటే ముందు ఇచ్చిన ₹4.66 కోట్లకు వినియోగ ధృవపత్రాలు ఇంకా రాలేదు. అంతేకాకుండా, చిత్తూరు జిల్లా గ్రామీణాభివృద్ధి సంస్థ వార్షిక పద్దులు అమలు సంస్థలకు ప్రతిగా ₹1.25 కోట్ల ఋణాత్మక నిల్వలను చూపుతున్నాయి. నిధుల వినియోగం, మిగులు నిధుల వాపసు విషయంలో ఇది సందేహాలకు తావిస్తున్నది.

అంతేకాకుండా, 2006 మార్చి నెలలో ప్రకటించిన మార్గదర్శకాల ప్రకారం, సెర్ప్ సంస్థ పింఛను పథకాల కోసం చేసిన చెల్లింపులకు సంబంధించి ప్రతి త్రైమాసికంలోనూ వినియోగ ధృవపత్రాలనూ, సమీక్షాకాలంలో మూల్య నిర్ధారణ (ఎవాల్యుయేషన్) అధ్యయనంపై వార్షిక సమగ్ర నివేదికనూ రాష్ట్ర ప్రభుత్వానికి పంపించాల్సి ఉన్నది. పంచాయతీరాజ్ - గ్రామీణాభివృద్ధి శాఖ రికార్డులు పరిశీలించగా సెర్ప్ నుంచి ఇటువంటి నివేదికలు అందిన ఆనవాళ్ళు లేవు.

కేంద్ర ప్రభుత్వానికి పంపిన వినియోగ ధృవపత్రాలు జీఎఫ్ఆర్ - 19ఏ ప్రకారం లేవు. నిధులను నిర్దేశిత లక్ష్యాల మేరకే ఖర్చు చేశారని నమ్మకం కలిగించే విధంగా ఆ నిధులను అందుకున్న సంస్థ (ఇక్కడ రాష్ట్ర ప్రభుత్వం) చేపట్టిన పరిశీలనలను బహిర్గతం చేస్తాయి కనుక ఈ పత్రాలు ఎంతో కీలకమైనవి.

సెర్ప్ నియమించిన ఛార్టర్డ్ అకౌంటెంట్లు ఈ జిల్లాలలో ఇంకా ఆడిట్ చేయవలసి ఉన్నదని చెబుతూ వినియోగ ధృవపత్రాలను కేంద్రం సూచించిన నమూనాలోనే సమర్పిస్తున్నామని ప్రభుత్వం బదులిచ్చింది (2013 ఆగస్టు). ఐతే, ఈ ధృవపత్రం కేంద్ర ప్రభుత్వం నిర్దేశించిన సాధారణ ఆర్థిక నియమావళిలోని 19-ఏ నమూనాలో లేదని

[21] అనంతపురం : ₹7.24 కోట్లు; చిత్తూరు : ₹137.38 కోట్లు; మహబూబ్‌నగర్ : ₹192.54 కోట్లు; నల్గొండ : ₹3.05 కోట్లు; రంగారెడ్డి : ₹3.14 కోట్లు; ఎస్‌పీఎస్ నెల్లూరు : ₹7.76 కోట్లు; : శ్రీకాకుళం : ₹73.80 కోట్లు; విశాఖపట్నం : ₹325.90 కోట్లు

ఆడిట్ పరిశీలనలో తేలింది. ఈ విషయం మరోమారు పరిశీలించగలమని ప్రభుత్వం సమీక్షానంతర సమావేశంలో హామీ ఇచ్చింది.

2.6.2 పలు బ్యాంకు ఖాతాల నిర్వహణ

జిల్లా గ్రామీణాభివృద్ధి సంస్థలకు నిధుల పంపిణీ, వినియోగాలను గాడినపెట్టే ఉద్దేశంతో, ఈ-ఎఫ్ఎమ్ఎస్ విధానాన్ని ప్రవేశపెట్టిన ప్రభుత్వం స్టేట్ బ్యాంక్ ఆఫ్ హైదరాబాద్‌ను (ఎస్‌బీహెచ్) నోడల్ బ్యాంకుగా నియమించింది. ఇందుకు సంబంధించి ఆడిట్ ఈ కింది విషయాలను గమనించింది.

- ఎస్‌బీహెచ్ వారి ఆదర్శనగర్ శాఖ 2011 నవంబరులో ఒక సేవింగ్స్ ఖాతాను సెర్ప్ సంస్థ సీఈఓ పేరున తెరిచింది. ఈ సంస్థ రాష్ట్రంలోని అన్ని పీడీఏలకు నిధులను విడుదల చేసేందుకు ఎస్ఎన్ఏగా - వ్యవహరిస్తున్నది. పద్దులవారీగా (హెడ్‌వైజ్) ఖాతాలను తెరవాలన్న ప్రభుత్వ ఉత్తర్వులను ఇక్కడ పాటించలేదు. అందువలన, విడుదలైన నిధులు, వాటినుంచి చేసిన వ్యయం వివరాలు క్యాటగిరీలవారీగా లెక్కతేలటం లేదు.

- సెర్ప్ సంస్థ కూడా 2012 ఫిబ్రవరిలో మరొక సేవింగ్స్ ఖాతాను ఎస్‌బీహెచ్, ఆదర్శనగర్ శాఖలో ఆరంభించి, ఆయా యూనిట్‌లు వినియోగించుకోగా మిగిలిన మొత్తాలను ఇందులో జమ చేస్తున్నది. ఈ ఖాతాలో 2013 మార్చి చివరి నాటికి ₹153.29 కోట్ల నిల్వ ఉన్నది. ఈ విధంగా చెల్లింపుకాక మిగిలిన నిధుల వినియోగం గురించి ఆడిట్‌కు బదులిస్తూ ఈ నిధుల వినియోగం విషయంలో నిర్దిష్ట యోచన ఏదీ లేదనీ, కేటాయించిన పింఛన్లను మించి మంజూరైన వాటి చెల్లింపుల కోసం ఈ నిధులను ఖర్చు చేస్తామనీ సెర్ప్ తెలిపింది (2013 మార్చి).

- ఖర్చుకాక మిగిలిన మొత్తాలను ఎస్ఎన్ఏ ఖాతాకు బదిలీ చేయాల్సి ఉండగా జిల్లా గ్రామీణాభివృద్ధి సంస్థలు, మండలాభివృద్ధి అధికారులు (33 యూనిట్లు) ఇంకా పలు బ్యాంకు ఖాతాలను కొనసాగిస్తూ, మిగులు నిధులను తమ దగ్గర అట్టిపెట్టుకొంటున్నాయి. నమూనా తనిఖీ చేసిన యూనిట్లలో మొత్తం ₹2.18 కోట్లు (61 యూనిట్లు) మండలాభివృద్ధి అధికారులు, మునిసిపల్ కమీషనర్లు జిల్లా గ్రామీణాభివృద్ధి సంస్థకుగానీ సెర్ప్‌కుగానీ జమ చేయలేదు. అంతేకాకుండా, నమూనా తనిఖీ చేసిన జిల్లా గ్రామీణాభివృద్ధి సంస్థలు కూడా 2012 మార్చి నాటికి మొత్తం ₹14.53 కోట్ల[22] మిగులు నిధులను సెర్ప్‌కు తిప్పి పంపలేదు. (తదుపరి కాలానికి పద్దులు ఇంకా ఖరారు కాలేదు). సామాజిక భద్రతా పింఛనుల ఆర్థిక వ్యవహారాలనుంచి జిల్లా గ్రామీణాభివృద్ధి సంస్థలను 2012 జనవరిలోనే తప్పించారు.

బహుళ ఖాతాలను రద్దు చేసి, ఒక్కటే ఖాతా ఉండే విధంగా చర్యలు తీసుకుంటామని ప్రభుత్వం తెలిపింది (2013 ఆగస్టు).

2.6.3 ఎన్ఓఏపీఎస్ కింద కేంద్రం ఇచ్చిన నిధుల వినియోగం

కేంద్ర ప్రభుత్వం జాతీయ వృద్ధాప్య పింఛను పథకం (ఎన్ఓఏపీఎస్) కింద అర్హతకు వయోపరిమితిని 65 సంవత్సరాల నుంచి 60 సంవత్సరాలకు తగ్గించింది. దీనిని 2011 ఏప్రిల్ నుంచి వర్తింప చేసింది. ఈ మేరకు 60-64 సంవత్సరాల మధ్య వయసుగల లబ్ధిదారులను గుర్తించమని రాష్ట్ర ప్రభుత్వాన్ని ఆదేశించింది. అంతేకాకుండా, 80 సంవత్సరాలు పైబడిన లబ్ధిదారుల పింఛను మొత్తాన్ని ₹500 కు పెంచింది. ఈ నేపథ్యంలో రాష్ట్ర ప్రభుత్వం అభయ హస్తం పథకాన్ని సామాజిక భద్రతా పింఛనుల పరిధిలోకి తెచ్చి 60-64 సంవత్సరాల

[22] అనంతపురం : ₹0.90 కోటి; చిత్తూరు : ₹1.83 కోట్లు; మహబూబ్‌నగర్ : ₹3.20 కోట్లు; నల్గొండ : ₹2.76 కోట్లు; రంగారెడ్డి : ₹2.49 కోట్లు; ఎస్‌పీఎస్ నెల్లూరు : ₹0.04 కోటి; శ్రీకాకుళం : ₹1.66 కోట్లు; విశాఖపట్నం : ₹1.65 కోట్లు

వయసు కలిగి, ఇప్పటికే అభయ హస్తం పథకంలో పింఛను పొందుతున్న మహిళా లబ్ధిదారులను (4,14,692) మాత్రం గుర్తించింది. ఈ వ్యక్తులకు జాతీయ వృద్ధాప్య పింఛన్లను మంజూరుచేసి (2011 సెప్టెంబరు[23]), రాష్ట్ర ప్రభుత్వం అభయ హస్తం పథకంలో 2011 సెప్టెంబరు నుంచి 2013 ఫిబ్రవరి మధ్యన తన ఆర్థిక భారాన్ని ₹149.29 కోట్ల మేరకు (నెలకు సుమారు ₹8.30 కోట్లు) తగ్గించుకున్నది.

ఆవిధంగా, 60-64 సంవత్సరాల వయోపరిమితిలో అర్హత కలిగిన స్త్రీ, పురుషులందరికీ పింఛన్లు ఇవ్వవలసిన రాష్ట్ర ప్రభుత్వం, అభయ హస్తం పింఛన్ల కోసం కేంద్ర నిధులను వెచ్చించింది. అంతేకాకుండా, రాష్ట్ర ప్రభుత్వం 80 సంవత్సరాలు దాటిన పింఛనుదారులకు సవరించిన రేటున (నెలకు ₹500) చెల్లింపు చేయటం లేదు.

కేంద్ర ప్రభుత్వ నిధులను ఖర్చు చేస్తున్న విషయాన్ని గ్రామీణాభివృద్ధి శాఖ కమీషనరు ధృవీకరిస్తూ, రాష్ట్ర ప్రభుత్వం మీద టాపప్ ఆవశ్యకతను తగువిధంగా తగ్గించుకుంటున్నట్లు తెలిపారు (2013 జనవరి). అర్హులైనవారందరికీ పింఛన్లు ఇస్తుండటం వలన బడ్జెట్ కేటాయింపులు పెరిగిపోవటంతో సవరించిన రేటున పింఛన్లు చెల్లించటంలేదని సెర్ప్ అంగీకరించింది (2013 మార్చి). అర్హత కలిగిన వారందరికీ పింఛను ఇవ్వాలన్నది రాష్ట్ర ప్రభుత్వం ఆలోచించి చేసిన నిర్ణయమే కనుక తన ప్రాధాన్యతలకు తగిన నిధులు కేటాయించాలి తప్ప నిర్దిష్ట ప్రయోజనాల కోసం కేంద్ర ప్రభుత్వం ఇచ్చిన నిధులను మళ్ళించకూడదు.

2.7 అంతర్గత నియంత్రణలు

ఇంతకు ముందు పేరాలలో వివరించిన విధంగా లబ్ధిదారుల ఎంపిక, దరఖాస్తుల పరిశీలన, పింఛన్ల మంజూరు, చెల్లింపు వంటి విషయాలలో అంతర్గత నియంత్రణలు బలహీనంగా ఉండి, అది ఈ వ్యవస్థలో చేతివాటానికి అవకాశమిస్తూ సమాజంలోని పీడిత వర్గాలకు పింఛను ప్రయోజనాలను దూరం చేసే స్థితి కల్పిస్తున్నది.

అంతర్గత నియంత్రణలు అసమగ్రంగా ఉన్న కొన్ని కీలకాంశాలు ఈ దిగువ వివరించడమైంది.

లబ్ధిదారుల గుర్తింపు	పింఛను మంజూరు	పింఛను చెల్లింపు
• పింఛను కోసం చేసే దరఖాస్తులు ఏకరీతిన లేకపోవటం • దరఖాస్తుదారుల అర్హతను పంచాయతీ కార్యదర్శి సమగ్రంగా పరిశీలించక పోవటం	• పింఛను మంజూరైన విషయం లబ్ధిదారునికి తెలియచేయక పోవటం వలన ఇది పింఛను మొత్తం దుర్వినియోగానికి ఆస్కారమివ్వటం	• మండల కోఆర్డినేటర్లు జిల్లా కేంద్రం నుంచి నగదు డ్రా చేసి మండల కేంద్రాలకు తరలించటం
• మండలాభివృద్ధి అధికారి స్థాయిలో పరిశీలన కొరవడి, వయసుకు సంబంధించి అవాస్తవిక సమాచారం నమోదు చేయటం • దరఖాస్తులలో వెలిబుచ్చిన సమాచారాన్ని పౌర సరఫరాల శాఖ డేటాబేస్‌లో లభించే బీపీఎల్ కుటుంబాల వివరాలతో సరిచూసుకోకపోవటం	• దరఖాస్తుదారుని సరైన వివరాలు పంపనందుకు మండలాభివృద్ధి అధికారిని బాధ్యులను చేసే యంత్రాంగం లేకపోవటం • దరఖాస్తులతోపాటు అవసరమైన పత్రాలన్నీ జతచేసినట్లు నిర్ధారించుకునే యంత్రాంగం లేకపోవటం	• పాయింట్ ఆఫ్ సేల్ పరికరాలు పనిచేయకపోవటం, వేలిముద్రలు సరిపోలకపోవటం, స్మార్ట్ కార్డులు పోగొట్టుకోవటం వంటి కారణాలను చూపి సీఎస్‌పీ చెల్లింపులను మాన్యువల్‌గా చేయటం • చెల్లింపుకాని నిధుల విషయంలో మండలాభివృద్ధి అధికారుల మధ్య అంతర్గత సమన్వయం లేకపోవటం

[23] పంచాయతీ రాజ్ - గ్రామీణాభివృద్ధి శాఖ జీఓఎమ్ఎస్ నెం. 314, తేదీ 2011 సెప్టెంబరు 7

2.7.1 ప్రభుత్వ ఆదేశాలు పాటించకపోవటం

అందరు మండలాభివృద్ధి అధికారులు, మునిసిపల్ కమీషనర్లు (యూనిట్ అధికారులందరూ) సంతకాలతో కూడిన ఎక్విటెన్సులను అన్ని గ్రామాలనుంచీ ప్రతి నెలా 10 వ తేదీలోగా తెప్పించుకుని మొత్తం చెల్లింపు సమాచారాన్ని ఇందు కోసం రూపొందించిన సిస్టంలో 15వ తేదీ లోపున ఎలక్ట్రానికల్‌గా పొందుపరచాలని ప్రభుత్వం ఆదేశించింది[24] (2011 డిసెంబరు). అంతేకాకుండా, యూనిట్ అధికారులు సామాజిక భద్రతా పింఛన్ల పద్దులను తరచుగా సమన్వయం చేసుకోవాలనీ, నెలకొకసారి అంతర్గతంగా లెక్కల తనిఖీ చేపట్టాలని కూడా ప్రభుత్వం సూచించింది.

నమూనా తనిఖీ చేసిన యూనిట్లలో ఈ కింది విషయాలు తెలిశాయి :

- కస్టమర్ సర్వీస్ ప్రొవైడర్ల (సీఎస్‌పీ) నుంచి రావలసిన ఎక్విటెన్సులను గమనించటం కోసం యూనిట్ అధికారులు తగిన రిజిస్టర్లు నిర్వహించటం లేదు.
- పింఛనుదారులు తాత్కాలికంగా వలసవెళ్లటం, మరణించటం, అభయ హస్తం పథకంలోకి మారిపోవటంవంటి పరిణామాలను గుర్తించే దిశగా యూనిట్ అధికారులు ఎక్విటెన్సులను పరిశీలించటం లేదు. ఈ విషయంలో బ్యాంకులు నియమించిన మండల కోఆర్డినేటర్లు ఇచ్చే సమాచారం మీదనే వారు ఆధార పడుతున్నారు.
- చెల్లింపుల ఆబ్‌స్ట్రాక్ట్‌లను, క్యాటగిరీలవారీగా చెల్లింపుకాని మిగులు మొత్తాల వివరాలనూ సీఎస్‌పీలు రూపొందించటం లేదు. ఫలితంగా మండల కోఆర్డినేటర్లు యూనిట్ అధికారులకు ఖాళీ ఆబ్‌స్ట్రాక్ట్‌లనే అందచేస్తున్నారు. ఈ సమాచారం లేకపోవటం వలన, చెల్లింపు మొత్తాలలోని వాస్తవికతను పరిశీలించే అవకాశం మండలాభివృద్ధి అధికారులకు ఉండటం లేదు.

బ్యాంకులు ఎక్విటెన్సులను అందచేయటంలో ఆలస్యం జరుగుతున్నందున ఈ విధమైన పరిశీలన చేసేందుకు మండలాభివృద్ధి అధికారులకు సమయం సరిపోవటం లేదని సెర్ప్ అంగీకరించింది (2013 మార్చి).

లబ్ధిదారులను గుర్తించటం, పింఛన్లు మంజూరు చేయటం, చెల్లింపులు చేయటం వంటి కార్యకలాపాలలోనే కాక, ఆర్థికపరమైన లావాదేవీలు, రాబడులను లెక్క చెప్పటం, మిగలిన సొమ్ము వివరాలను సరిచూసుకోవటం వంటి విషయాలలో కూడా పేరా 2.6 లో వివరించిన విధంగా పలు నియంత్రణ లోపాలు చోటు చేసుకున్నాయి.

2.8 పర్యవేక్షణ

ఏదైనా సంక్షేమ కార్యక్రమం విజయవంతమయ్యేలా చూడటంలో పర్యవేక్షణ కీలకమవుతుంది. విశేషించి, ప్రైవేటు సంస్థలు, బ్యాంకులు, ఇతర భాగస్వాములు పాలుపంచుకునే సందర్భాలలో ఇది మరింత ప్రాధాన్యత సంతరించుకుంటున్నది. ఈ పథకాల అమలుపై పర్యవేక్షణకు సంబంధించి, ఆడిట్ గమనించినవి ఈ విధంగా ఉన్నాయి.

2.8.1 రాష్ట్ర స్థాయి నిఘా మరియు పర్యవేక్షణ సమితి

రాష్ట్ర స్థాయి నిఘా, పర్యవేక్షణ సమితిని 1995 అక్టోబరులో ఏర్పాటు చేశారు. కేంద్ర ప్రభుత్వ సౌజన్యంతో అమలవుతున్న గ్రామీణాభివృద్ధి కార్యక్రమాలన్నింటినీ ఇది సమీక్షించవలసి ఉంటుంది. వివిధ పథకాల అమలుతీరును అవగతం చేసుకుని, వివిధ స్థాయిలలో వాటికి నిధుల కేటాయింపు, నిధుల విడుదల, మిగులు నిధుల వినియోగం వంటివి పరిశీలించటం కోసం ఈ సమితి ప్రతి త్రైమాసికంలోనూ (మూడు నెలలకొకసారి) సమావేశమవ్వాలి. ప్రస్తుతం ఉన్న సమితి 2010 జనవరిలో ఏర్పడింది. ఇది 2010 ఏప్రిల్ నుంచి 2012 సెప్టెంబరు మధ్యకాలంలో (ఆడిట్ నిర్వహించిన తేదీ నాటికి) పది సమావేశాలు నిర్వహించాల్సి ఉండగా, కేవలం

[24] పంచాయతీ రాజ్ - గ్రామీణాభివృద్ధి శాఖ జీఓఎమ్ఎస్ నెం. 380, తేదీ 2011 డిసెంబరు 1

రెండుసార్లు[25] మాత్రమే సమావేశమయిందని సెర్ప్ రికార్డుల పరిశీలనలో తెలిసింది. జాతీయ సాంఘిక సహాయ కార్యక్రమం కింద ఎనభై ఏళ్ళు దాటిన వారికి సవరించిన రేటున పింఛను చెల్లింపు, ఇంకా గ్రామీణాభివృద్ధికి మరికొన్ని కేంద్ర సౌజన్య పథకాలకు సంబంధించిన విషయాలనే ఈ సమావేశాలలో ప్రధానంగా చర్చించారు.

2.8.2 సామాజిక భద్రతా పింఛను పథకాల ఆడిట్

నమూనా తనిఖీ చేసిన జిల్లా గ్రామీణాభివృద్ధి సంస్థలలో ఛార్టర్డ్ అకౌంటెంట్లు ప్రతి ఏటా చేయవలసిన ఆడిట్ 2011-12 వరకు పూర్తయింది. ఐతే, సామాజిక భద్రతా పింఛను పథకాలను మూడు నెలలకొకసారి (త్రైమాసిక) ఆడిట్ చేయాలని ప్రభుత్వం 2009 అక్టోబరులోనే ఆదేశించినాగానీ, రాష్ట్రంలో ఏ స్థాయిలోనూ ఇలా చేయటం లేదు. నమూనా తనిఖీ చేసిన జిల్లాలలో రికార్డులు పరిశీలించిన మీదట పద్దులను అసలు త్రైమాసిక ప్రాతిపదికన రూపొందించలేదనీ, ఈ విషయంలో ప్రభుత్వ ఉత్తర్వులు కార్యరూపం దాల్చలేదనీ తెలిసింది. అదేవిధంగా, ప్రభుత్వం 2011 డిసెంబరులో స్పష్టంగా సూచించినప్పటికీ, మండలాభివృద్ధి అధికారులు అంతర్గత తనిఖీల కోసం 2013 మార్చి నాటికి ఏ విధమైన చర్య తీసుకొనలేదు. అంతేకాకుండా, పథకాల అమలును పరిశీలించి, విధివిధానాలు పాటించని సందర్భాలను గుర్తించేందుకు తగిన అంతర్గత ఆడిట్ విభాగం సెర్ప్ సంస్థలో లేదు.

ఆడిట్‌ను త్రైమాసిక ప్రాతిపదికన నిర్వహించటం లేదని అంగీకరిస్తూనే, వార్షిక ఆడిట్ కోసం ఎంపిక చేసిన ఛార్టర్డ్ అకౌంటెంట్ల జాబితాను జిల్లా గ్రామీణాభివృద్ధి సంస్థలకు అందచేశామని సెర్ప్ బదులిచ్చింది (2012 జూలై).

2.8.3 ఫిర్యాదుల పరిష్కార వ్యవస్థ

ఫిర్యాదుల పరిష్కారానికని సెర్ప్ 2012 సెప్టెంబరులో నెలకొల్పిన ఆన్‌లైన్ వ్యవస్థ ఇంకా శైశవ దశలోనే ఉన్నది. మొత్తం 16,460 ఫిర్యాదులు అందగా, వీటిలో 2013 జనవరి నాటికి 10,178 ఫిర్యాదులను[26] పరిష్కరించి మిగతా 6,282 ఫిర్యాదులను జిల్లా గ్రామీణాభివృద్ధి సంస్థలకు తిప్పి పంపారు. మండలాభివృద్ధి అధికారులు, జిల్లా గ్రామీణాభివృద్ధి సంస్థలు మాత్రమే ఈ ఆన్‌లైన్ వ్యవస్థను చూసే అవకాశం ఉన్నది. పింఛనుదారులు తమ ఫిర్యాదుల గురించి తెలుసుకునేందుకు లాగిన్ అయే అవకాశం లేకపోవడం గమనార్హం.

అంతేకాకుండా, నమూనా తనిఖీ చేపట్టిన యూనిట్లలో (నల్గొండ జిల్లాలో తపాలా శాఖ బ్యాంకుగా వ్యవహరిస్తున్న 16 యూనిట్లు మినహా) సీఎస్‌పీ, మండల కోఆర్డినేటర్ల పేర్లు, ఫోన్ నెంబర్లను గ్రామపంచాయతీ, మండల ప్రజాపరిషత్ కార్యాలయాలలో ప్రదర్శించటం లేదు. నమూనా తనిఖీ చేసిన జిల్లా గ్రామీణాభివృద్ధి సంస్థలలో సైతం ఈ విధమైన సమాచారం, బ్యాంకు పేరు, సర్వీసు ప్రొవైడర్ వివరాలు ప్రదర్శించటం లేదు.

గ్రామీణాభివృద్ధి కాల్ సెంటర్ (టోల్ ఫ్రీ నెంబర్ 1800 200 4455) ద్వారా ఫిర్యాదులను గ్రామ పంచాయతీ స్థాయిలోనే నమోదు చేయవచ్చునని ప్రభుత్వం బదులిచ్చింది (2013 ఆగస్టు). ఫిర్యాదులను, పింఛను కోసం వచ్చే కొత్త దరఖాస్తులనూ గ్రామ స్థాయి నుంచి స్వీకరించేందుకు సామాజిక హక్కు ప్రాతిపదికన ఒక మొబైల్ అప్లికేషన్ ప్రవేశపెట్ట తలచామని కూడా ప్రభుత్వం తెలిపింది.

2.9 సారాంశం

రాష్ట్ర ప్రభుత్వం వివిధ పింఛను పథకాల కింద 2013 మార్చి నాటికి సుమారు 72 లక్షల మందికి ప్రయోజనం కల్పించినా, యూనిట్ కార్యాలయాలలో తగిన రిజిష్టర్లు నిర్వహించకపోవటంతో, ఇంతవరకు అందిన దరఖాస్తుల సంఖ్య, అందులో ఆమోదించినవీ, తిరస్కరించినవీ, తిరస్కరించటానికీ, మంజూరులో జాప్యానికీ గల కారణాలు, మొదలైన వాటి విషయంలో స్పష్టత లేదు.

---

[25] 2010 అక్టోబరు 18న, తర్వాత 2012 ఆగస్టు 25న

[26] తాత్కాలికంగానో, శాశ్వతంగానో వలస పోయినవారికి రద్దు చేసిన పింఛన్ల పునరుద్ధరణ, ఒకచోట నుంచి మరొక చోటకు బదిలీ వంటివి

స్మార్ట్ కార్డ్ ఆధారంగా పింఛను చెల్లింపుల విధానం చేపట్టి ఐదు సంవత్సరాలు దాటినా 2013 ఫిబ్రవరి నాటికి మొత్తం పింఛనుదారుల్లో 66 శాతం మందికే స్మార్ట్ కార్డులు అందడంతో చెల్లింపులలో పారదర్శకత సాధించే లక్ష్యం పూర్తి స్థాయిలో నెరవేరలేదు.

మండలాభివృద్ధి అధికారులు, మునిసిపల్ కమీషనర్లు ఎక్విటెన్సుల పరిశీలన సమగ్రంగా చేయటం లేదు. ఆబ్‌స్ట్రాక్ట్‌లు రూపొందించకపోవటం, చెల్లింపు తేదీలు సూచించకపోవటం, తాత్కాలిక/శాశ్వత వలసలు, పింఛనుదారుల మరణం, చెల్లింపులో జాప్యం, సీబీఎస్ చెల్లింపులు మొదలైన వివరాలు రాయకపోవటం వంటి పలు లోపాలు చోటు చేసుకున్నాయి. బహుళ బ్యాంకు ఖాతాలను నిర్వహించటం, చెల్లింపుకాని నిధులను మండలాభివృద్ధి అధికారులు గ్రామీణాభివృద్ధి సంస్థలకూ, అటునుంచి సెర్ప్ సంస్థకూ జమ చేయకపోవటం, పథకాలను అమలుచేసే సంస్థలు వినియోగ ధృవపత్రాలను అందచేయకపోవటం వంటివి ఆర్థిక నిర్వహణ లోపాలను బహిర్గతం చేస్తున్నాయి. రికార్డుల నిర్వహణ పేలవంగానూ, అంతర్గత నియంత్రణలు బలహీనంగానూ ఉండి ఇవి నిర్వహణ వ్యవస్థలో లోపాలకూ, నష్ట భయానికీ అవకాశమిస్తున్నాయి. పింఛన్ల మంజూరు, చెల్లింపుల మీద పర్యవేక్షణ పటిష్టంగా లేదు. పింఛను పథకాలను అమలు చేయటంలో నియమాలను, విధానాలను అనుసరించే రీతిపై ధీమా కల్పించేందుకు సెర్ప్‌లో అంతర్గత ఆడిట్ విభాగం లేదు.

పింఛనుదారుల డేటాబేస్‌ను ప్రక్షాళనచేసి, ఆధార్ కార్డు అనుసంధానంతో లబ్ధిదారులను సక్రమంగా గుర్తించే దిశగా పలు చర్యలు ఆరంభించినట్లు ప్రభుత్వం బదులిచ్చింది (2013 ఆగస్టు). పింఛను విధానంలో స్పష్టమైన విచ్ఛిన్నతలు ఉన్నాయని అంగీకరించిన ప్రభుత్వం ఈ వ్యవస్థను గాడిన పెట్టేందుకు చేపట్టిన చర్యలను పునరుద్ఘాటిస్తూ, ఆడిట్ ప్రస్తావించిన అన్ని విషయాలలోనూ దిద్దుబాటు చేపడతామని 2013 నవంబరులో నిర్వహించిన సమీక్షానంతర సమావేశంలో హామీ ఇచ్చింది.

2.10 సిఫార్సులు

- సామాజిక భద్రతా పింఛన్ల డేటాబేస్ ప్రక్షాళన ఒక నిర్ణీత కాలవ్యవధిలో పూర్తయ్యే విధంగా దానికి అత్యధిక ప్రాధాన్యతనివ్వాలి. అనర్హులైన పింఛనుదారులను జాబితానుంచి తొలగించాలి. అర్హతగల లబ్ధిదారుల సమాచారం ప్రభుత్వ స్థాయిలో సరిచూసుకునేందుకు తగిన యంత్రాంగాన్ని ఏర్పాటుచేయాలి.
- పింఛన్లను స్మార్ట్ కార్డుల ద్వారా చెల్లించాలన్న తన నిర్ణయాన్ని ప్రభుత్వం గట్టిగా అమలు చేయాలి; అందుకు అవసరమయ్యే సాధన సంపత్తిని సమకూర్చుకోవాలి.
- పథకాలవారీగా, క్యాటగిరీలవారీగా దరఖాస్తు రిజిస్టర్లను, ఇతర ముఖ్యమైన రిజిస్టర్లను యూనిట్ కార్యాలయాలు సక్రమంగా నిర్వహించేలా చూడాలి.
- వికలాంగుల పింఛన్లను వారి వైకల్యం తీవ్రతను అనుసరించి నిర్ణీత రేట్లలో చెల్లించే విధంగా చర్యలు తీసుకోవాలి.

ఈ సిఫార్సులను సమీక్షానంతర సమావేశంలో చర్చించగా, ప్రభుత్వం వీటికి అంగీకరించింది. పథకం అమలు చేసే వ్యవస్థను మరింత బలోపేతం చేసేందుకు తగిన చర్యలు గైకొనగలమని కూడా ప్రభుత్వం హామీ ఇచ్చింది.